

ΝΕΟΛΟΓΟΥ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΙ
ΜΕΤΑ ΤΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ"

*Εν Κωνσταντινουπόλει ἐτησίᾳ . Φρ. χρ. 46
 *Εν ταῖς Ἐπαρχίαις . . . . . Μαρ. 16
 *Εν Ἑλλάδι, Αἴγυπτῳ καὶ Ἐ-
 ρωπῇ . . . . . Φρ. χρ. 70
 *Εν Ρωσίᾳ . . . . . Ρουβλ. 25
 Ἐξάμηναι τὰ ἡμίση.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΙ
ΑΝΕΥ ΤΟΥ "ΝΕΟΛΟΓΟΥ"

*Εν Κωνσταντινουπόλει ἐτησίᾳ . Μαρ. 4
 *Εν ταῖς Ἐπαρχίαις . . . . . Λιγ. Τ. 1
 *Ἐκτὸς τῆς Τουρκίας . . . . . Φρ. χρ. 25
 Δι' ἀνὸδρομαὶ ἐτήσια.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις.—(Ἐργέστου Κουρτίου) Ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία (Μεταφραζομένη ὑπὸ Μ. Ε. Μιχαλοπούλου).—Ὁ Ἀρριανός.—Λαογραφικά (ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ τμήματος Παραμυθίας).—Πόθος (ποίημα).—Ποικίλα.—Γνώμαι σοφῶν.—Γεωγραφικά (Εὐξεινος Πόντος).—Νομισματολογικά (ἀνέκδοτα ρωμαϊκά νομίσματα).—Κοινωνικά (ἡ τέχνη τοῦ συζεύγνυσθαι).—Δημῶδες πρόβλημα.—Λέων ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ (διήγημα).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἐπὶ μακρὸν ἔτι ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπουργικὴ μεταβολὴ ἐπὶ τῷ ἀποτελέσματι τῶν γενικῶν ἐκλογῶν θὰ ἐξακολουθήσῃ ἀποτελοῦσα τὸ σπουδαιότερον πολιτικὸν γεγονός, περὶ ὃ στρέφεται ἡ προσοχὴ σύμπαντος τοῦ διπλωματικοῦ κόσμου, ἀναμένοντος νῦν τὸ πρόγραμμα τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Γλάδστωνα καταρτισθέντος νέου ὑπουργείου, καίτοι ἐκ τῶν προτέρων ὡς βέβαιον σχεδὸν νὰ θεωρηθῆ δύναται ὅτι ἡ μέριμνα τοῦ γηραιοῦ τοῦ Χάβαρδεν ὑλοτόμου συγκεντροῦται περὶ τὰ ἐσωτερικὰ μᾶλλον ζητήματα ἢ περὶ τὰ ἐξωτερικά. Καὶ ἀληθῶς ὁ κ. Γλάδστων περὶ πλείστον ποιεῖται τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ περὶ Ἰρλανδίας σχεδίου, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξαορτᾷ τὴν παλινόρθωσιν τῶν ἐν τῇ ἀδελφῇ νήσῳ, ὅπου ἡ ἐπὶ ἐξαιτίαν ὄλην ἐσφαλμένη πολιτικὴ τοῦ μαρκισίου Σαλισβουρῆ προὐκάλεσε γεγονότα καὶ ταραχάς, παραπλησίας σχεδὸν πρὸς τὰ ἐν Φαινίξ Πάρκ διαδραματισθέντα καὶ ἐφελκυσμαμένας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπάντων σχεδὸν τῶν ἐν Εὐρώπῃ κύκλων, οἵτινες μετ' ἀπορίας ἐδλεπον τὴν κυβερνήσιν τῆς φιλελευθέρας Ἀγγλίας πιέζουσαν τοὺς ἀτυχεῖς γαιομισθωτὰς καὶ ὑπερασπιζομένην τοὺς μεγάλους γαιοκτῆμονας ἐπὶ ἐκλογικαῖς σχεδίοις. Ἐσχάτως ἔτι ὁ κ. Γλάδστων, ἀγορεύων καὶ ἐκτιθέμενος οἶονεὶ τὸ πρόγραμμα τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ, διαγορήδην ἐκήρυξεν ὅτι τοῦ πολιτικοῦ μετέχει βίου χάριν τῆς Ἰρλανδίας, ὅτι ὑπὲρ αὐτῆς προείλετο τὴν περὶ τὰ πολιτικὰ τύρβην ἀντὶ τοῦ ἰσχύου ἐν τῷ τοῦ Χάβαρδεν ἄλσει βίου καὶ ὅτι ἡ Ἰρλανδία ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον σημεῖον τοῦ προγράμματος πάσης φιλελευθέρας κυβερνήσεως τῆς μεγάλης Βρετανίας. Ταῦτα κηρύξας ἀπαξ ὁ γηραιὸς ἡγέτης τοῦ νέου ὑπουργείου, οὗ τὰ μέλη διακρίνονται ἐπὶ πιστῇ τηροῦσει τῶν παραδόσεων τῆς χώρας αὐτῶν, ἀγωνισθῆσεται κατὰ

πᾶσαν βεβαιότητα νὰ πραγματώσῃ τὰ περὶ τῆς ἀδελφῆς νήσου σχέδια παρὰ τὴν ἀντίστασιν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ὄχυρουμένης ὀπισθεν τοῦ ἐπιχειρήματος ὅτι ἡ πραγματώσις τῶν περὶ Ἰρλανδίας ὄνειρων σημαίνει διάσπασιν τῆς ἐνότητος τῆς μεγάλης Βρετανίας καὶ ὅτι ἡκιστα φιλόπατρι ἐπιτελεῖ ἔργον ὃ τὴν διάσπασιν ταύτην ὑποβοηθῶν καὶ ἐπιφέρων τὸν διχασμὸν καὶ τὴν διαίρεσιν ἐκεῖ ἐνθα τέως ἐπεκράτει ἰσχυρὸς δεσμὸς ἐνότητος. Ἄλλ' ἡ μεγάλη Βρετανία στενὰς πρὸς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην ἔχει σχέσεις καὶ ἀδύνατον ἔσται τῷ κ. Γλάδστωνι νὰ διατελέσῃ μακρὰν τῆς πολιτικῆς ἐν Εὐρώπῃ σκηνῆς. Ἦδη τὰ πλείστα καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν ὀργάνων τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου, ἐξετάζοντα τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπουργικὴν μεταβολὴν, διετύπωσαν διαφόρους ἰδέας περὶ τῆς μελλούσης ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ κράτους τούτου καὶ ἐν μακροῖς ἄρθροις ὑπέδειξαν ὅτι οὐχὶ ὅλως ἀσήμαντος τυγχάνει ἡ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἔλευσις τοῦ κ. Γλάδστωνος. Ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν ἰδεῶν τούτων οὐδὲν τὸ ἀτοπον ὑπάρχει ἢδη σπουδαῖα μέλη τοῦ νέου ὑπουργείου, πρὶν ἢ τὴν ἐξουσίαν καταλάβωσιν, ἐν πολλαῖς περιστάσεσιν ἔθιξαν τὴν ἐν Ἀφρικῇ πολιτείαν τῆς μεγάλης Βρετανίας καὶ ἐξέφρασαν τὴν γνώμην ὅτι μικρὸν παραταθῆσεται ὁ ἐκπατρισμὸς τῶν ἐρυθροχιτώνων στρατιωτῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ ὅτι ταχέως τεθῆσεται ἐπὶ τοῦ τάπητος τῶν συζητήσεων τὸ ζήτημα τῆς ἀποδόσεως τῶν κρατουμένων ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἐσωτερικαὶ περιπλοκαὶ ἀπείργουσι τὴν ταχύτεραν ἀνάκλησιν τῶν ἐκπατρισθέντων στρατιωτῶν. Ἀλλὰ κἂν ἔτι ὁ κ. Γλάδστων ἐπεθύμει διακαῶς νὰ μείνῃ ἀπαθὴς εἰς τὰ περὶ αὐτὸν συμβαίνοντα, δυσχερεστάτη ἔσται καὶ πάλιν ἡ πραγματώσις τοῦ πόθου τούτου συνεπεία τῆς βαρείας κληρονομίας, ἣν κληροδοτεῖ τῷ ὑπὸ τὸν γηραιὸν τοῦτον πολιτικὸν ὑπουργεῖν τὸ ὑπὸ τὸν λόρδον Σαλισβουρῆν. Τὸ ἀφγανικὸν ζήτημα καὶ τὸ μαροκινὸν δὲν φαίνονται ἀσχετα πρὸς τὴν γενικὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Ἀγγλίας· τοῦναντίον ἐξαναγκάζουσι ταύτην νὰ συνάψῃ σπουδαίας διαπραγματεύσεις περὶ μὲν τοῦ πρώτου μετὰ τῆς Ρωσίας, περὶ δὲ τοῦ δευτέρου μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας. Ἦδη τὰ ἐν Ἀφγανίᾳ προσέλαβον σπουδαίαν χροιάν καὶ ἡ ἐξαγγελλομένη σύγκρουσις Ρώσων καὶ Ἀφγανῶν ἐπὶ τῷ θανάτῳ οὐχὶ τοῦ εἰς Πάμειρον ὀδηγήσαντος τὸ ρωσικὸν ἀπόσπασμα συνταγματάρχου Γιανῶφ, ἀλλ' ἑτέρου κατωτέρου ἀξιωματικοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τούτου, εὐλόγως δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀφετηρία σοβαρωτέρων ρήξεων, θιγουσῶν τὰ μέγιστα τὴν θέσιν τῆς Ἀφγανίας ὡς προηγου-

γίου κατά τῆς πρὸς νότον προελάσεως τῶν Ρώσων καὶ ἀπειλοῦσάν ἐπεμένως τὴν ἐπικρατοῦσαν νῦν τάξιν πραγμάτων ἐν τῷ ἄχανεῖ ἀποικιακῷ κράτει τῆς μεγάλης Βρετανίας. Τὴν κατάστασιν ταύτην βλέπων ὁ νέος πρωθυπουργός, ἐξαναγκασθήσεται νὰ κατέλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς μεγάλης τοῦ Βορρᾶ δυνάμεως καὶ νὰ προλάβῃ δεινότερας διαστάσεις τοῦ ἀρξαμένου κακοῦ, τοῦ κατατρόγοντος ἡρέμα μὲν ἀλλὰ διηνεκῶς τὰ σπλάγγνα τῆς Ἰνδικῆς. Ὡσαύτως καὶ τὰ ἐν Μαρόκῳ πιέζουσι τὸν κ. Γλάδστονα εἰς συνεννόησιν μετὰ τῶν ἀμεσώτερον ἐνδιαφερομένων δυνάμεων τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας καὶ εἰς συνομιλοῦσαν συμβιβασμοῦ, τιθέντος τέρμα εἰς τὴν διὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ προκατόχου ὑπουργείου προκληθεῖσαν δυσαρέσκειαν τῶν ἐν Παρισίοις καὶ Μαδρίτῃ κυβερνήσεων καὶ προλαμβάνοντα τὸν ἀπειλοῦντα τοῦς ἐν τῇ ἀφρικανικῇ αὐτοκρατορίᾳ Εὐρωπαϊοὺς κίνδυνον ἐπὶ τῇ πλεονεκτικῇ πολιτείᾳ τοῦ πιστῶς τὰς διαταγὰς τοῦ ἀνωτέρου ἐκτελέσαντος ἄγγλου ἐν Ταγγέρῃ ἀντιπροσώπου σὺν Ἐβαν Σμιθ. Γαλλία καὶ Ἰσπανία ἔχουσι μεγάλα ἐν τῇ βορείῳ Ἀφρικῇ συμφέροντα, ἢ μὲν ἐνεκα τῆς Ἀλγερίας, ἢς οἱ λαοί, μιμούμενοι τοὺς ἐν Μαρόκῳ δύναται νὰ συνασπισθῶσι τούτοις καὶ νὰ διοργανώσωσι πραξικόπημα, ἢ δὲ ἐνεκα τῶν παρακειμένων τῇ αὐτοκρατορίᾳ κτήσεων.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, πρόδηλος ἀποβαίνει ἡ ἀδήριτος τοῦ κ. Γλάδστονος ἀνάγκη τοῦ λαβεῖν σὺν τῇ ἐσωτερικῇ πολιτικῇ ὑπ' ὅσιν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν, ἦν καὶ σχολιάζουσαι αἱ κυριώτεροι τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων ἐκφράζουσι τὴν ἐλπίδα ὅτι αὕτη ἔσται λίαν φιλικὴ τῇ Γαλλίᾳ καὶ ὅτι ὁ κ. Γλάδστον ἀγωνισθήσεται νὰ μειώσῃ, ἐὰν μὴ ὀλοσχερῶς ἐξαλείψῃ, τὰ αἴτια, τὰ προκαλέσαντα τὴν δυσαρέσκειαν τῆς δημοκρατικῆς κυβερνήσεως.

Ἐκ τῶν κυρίως δὲ ἐσωτερικῶν ζητημάτων ἡ Γαλλία ἔχει πάλιν τὰς ἀποικιακὰς δυσχερείας συνεπείᾳ τῆς ἐκτραχυνομένης τῶν πραγμάτων καταστάσεως ἐν Δαχομαίᾳ, ἐν Τογκίνῳ καὶ ἐν Κόγκῳ. Ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἀποικιῶν τούτων ὁ συνταγματάρχης Δοδ ἐπέτελεσε τὸ καθῆκον αὐτοῦ μετὰ πολλῆς τῆς ἀκραιφνεῖας, ἄτε κατορθώσας νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς παρεμβληθείσας αὐτῷ δυσχερείας καὶ νὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν τοὺς ἀντάρτας, οἵτινες, ὀπλισμένοι διὰ τυφεκίων τῆς νεωτέρας ἐφευρέσεως, δυσχερῶς νικῶνται καὶ ἐπομένως θρασεῖαν τὴν κεφαλὴν ἐγείρουσιν ἅμα τῇ ἐλαχίστῃ εὐκαιρίᾳ. Ἐν Τογκίνῳ τὰ πράγματα εὐαρεστοτέραν παρουσιάζουσιν ὅσιν, ἀλλ' ἢ ἐπικουρία τῶν ἐκ Σινικῆς προερχομένων ὀρδῶν, ἢ ἀποστολὴν ἐκείθεν πολλῶν ἐπιτηδεῶν τοῖς ἀνυποτάκτοις τοῦ Τογκίνου πληθυσμοῖς ἀρκοῦντως συνταράσσει τὴν κρατοῦσαν ἡσυχίαν καὶ ἐξαναγκάζει τὴν μητρόπολιν εἰς μεγάλας νὰ προβαίῃ θυσίας πρὸς πρόληψιν τῆς εὐρύνης τοῦ κινήματος καὶ ἀποσόδησιν οὕτω τοῦ κινδύνου ἐσωτερικῶν περιπλοκῶν ἐν Γαλλίᾳ, τὰ μέγιστα παρακωλυουσῶν τὸ ἔργον τῆς βουλῆς καὶ ἀναχαιτίζουσῶν τὴν τακτικὴν λειτουργίαν τοῦ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ὑπουργείου. Τὸ Τογκινικὸν μάλιστα ζήτημα θεωρεῖται ὡς σπουδαιότερον τῆς Δαχομαίης, πασίγνωστος δ' εἶναι ἡ πικρὰ κατὰ τοῦ Ἰουλίου Φερρὸν καταφορὰ ἐπὶ ἐπεκτάσει δῆθεν τοῦ ἐν Ἀσίᾳ ἀποικιακοῦ κράτους διὰ χωρῶν, αἵτινες, εἰς μεγάλας καὶ φοβερὰς ἐμβάλλουσαι θυσίας τὴν μητρόπολιν, οὐδεμίαν ἀποκομίζουσιν ὠφέλειαν, ἀπλῶς δὲ καὶ μόνον διασπῶσι τὴν ἐνότητα τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ προκαλοῦσι τὴν ἐντονον διαμαρτυρίαν καὶ ἐπίθεσιν τῶν πολεμίων τῆς νῦν κυβερνήσεως, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ κληρο-

νομῆσαι ταύτην ἐν εὐθέτῳ ὥρᾳ. Ἐὰν ἦδη εἰς ταῦτα προστεθῇ καὶ ἡ ἐν Κόγκῳ κατάστασις ὅπου τὰ πράγματα δεινοῦνται βαθμυδόν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν δημοσιευομένων τηλεγραφημάτων, παρέχεται τότε ἀκριβῆς πῶς εἰκὼν τῆς τῶν ἀποικιακῶν καταστάσεως, ἥτις πράγματι ἀπαιτεῖ νῦν σύντονον μέριμναν πρὸς πρόληψιν νέας ἐκτραχύνσεως αὐτῆς καὶ φήμωσιν οὕτω τῶν ριζοσπαστικῶν, ἐπιζητούντων πάντοτε τὴν ἀνακίνησιν τοιούτων δυσχερειῶν καὶ τὴν πτώσιν τοῦ ὑπουργείου ἐπὶ τῇ ἐλπίδι αἰσιωτέρου αὐτοῖς μέλλοντος καὶ καταλήψεως τῆς ἀρχῆς. Τὴν προσοχὴν τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐπισπῶνται λίαν καὶ τὰ ἐξακολουθοῦντα γυμνάσια τοῦ στόλου τῆς Μεσογείου, ἅπερ, ἄχρι τοῦδε διεξαχθέντα ἐν πλήρει τάξει, προϊωνίζονται εὐάρεστον ὅλως τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ δυσαρεστοῦν μόνον τοῖς πολεμίοις τῆς Γαλλίας καὶ ἐξωθοῦν αὐτοὺς εἰς πολλὰς καὶ διαφόρους ἐσφαλμένας κρίσεις περὶ τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ. Ὡσαύτως οὐ μικρὰν κέκηνται σπουδαιότητα καὶ τὰ ἐν Βοσγίοις γυμνάσια τῶν εὐζωνικῶν ταγμάτων, τὰ πτοήσαντα πολλοὺς τῶν δειλημόνων καὶ ἐξωθήσαντα εἰς ἐσφαλμένας κρίσεις περὶ τῆς προπαρασκευαζομένης ἐν τοῖς μεθορίοις τάξεως πραγμάτων ἐπὶ τῇ προσεχεῖ εἰς Μὲτε μεταβάσει τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου καὶ τοῖς γυμνασίοις τῶν ἐκεῖ γερμανικῶν στρατῶν. Εὐάρεστον ὡσαύτως, ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐσωτερικῶν, εἶναι καὶ ἡ ἀρξαμένη σιγῇ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς προεδρικῆς ἐκλογῆς, ὅπερ, ἀνακινήθην διὰ τῶν ριζοσπαστικῶν, ἱκανὸν προῦκάλεσε πάταγον ἐν τῷ τύπῳ καὶ κατεσιγάσθη μόνον μετὰ τὰς δικαίας καὶ συνετὰς συμβουλὰς τῶν δημοκρατικῶν ὀργάνων, μετὰ πολλῆς τῆς ὀρθότητος παρατηρησάντων ὅτι οὐ τοῦ παρόντος ἢ ἀνακίνησις τοῦ προεδρικοῦ ζητήματος, τὸ μὲν ἐνεκα τῆς γενικῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως ἐν Εὐρώπῃ, τὸ δὲ ἐνεκα τοῦ ὅτι πολλὺς ἔτι ὑπολείπεται χρόνος μέχρι τῆς λήξεως τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀνωτάτου τῆς χώρας ἀρχοντος. Ἀξιοσημείωτον ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῶν τῆς Γαλλίας εἶναι καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ βίου ἀποχώρησις τοῦ μαρκησίου Βρετόιλ, ἐνὸς τῶν σπουδαιότερων ἀρχηγῶν τοῦ μοναρχικοῦ κόμματος. Ὁ κ. Βρετόιλ, ἐκτιθέμενος τὰ αἴτια τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ ταύτης ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς οἰκείους ἐκλογεῖς, παρατηρεῖ ὅτι ὠρμήθη ἐκ τῆς πρὸς τοὺς μοναρχικοὺς παραινέσεως τοῦ πάπα ὅπως τὰ ἐν Γαλλίᾳ δυναστικά κόμματα παραιτηθῶσι τὴν κατὰ τῆς δημοκρατίας πάλιν καὶ ὑποκύπτοντα τῇ κρατοῦσῃ νῦν καταστάσει, συνεργασθῶσιν εἰς τὴν παγίωσιν καὶ ἐξασφάλισιν τοῦ δημοκρατικοῦ συστήματος, τοῦ διέποντος νῦν τὰ τῆς Γαλλίας.

Οἱ ἐν Γερμανίᾳ διατελοῦσιν ἔτι ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἐπελθούσης μερικῆς ὑπουργικῆς τροποποιήσεως διὰ τῆς παραιτήσεως τοῦ κ. Ἐρφόου, εἰς ἣν πολλοὶ μὲν ἀπονέμουσι σπουδαιότητα ἐνεκα τῶν προκαλεσάντων τὴν ἀπόφασιν τοῦ ὑπουργοῦ τούτου αἰτίων, τῶν ἀναγομένων κυρίως εἰς τὴν τάξιν τῶν οἰκονομικῶν. Τῇ ἀληθείᾳ τὰ νέα οἰκονομικὰ μέτρα τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργοῦ προκαλοῦσι μεγάλην δυσαρέσκειαν παρὰ ταῖς διαφόρους τάξεις τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, τοῦ τοσοῦτο πλέον ἀπαυδῆσαντος ἐκ τῶν ἐξακολουθοῦσῶν παρασκευῶν, ὥστε ἀποτολμᾷ διαμαρτυρίαν καὶ κατ' αὐτῶν τῶν στρατιωτικῶν μέτρων, τῶν μελλόντων ν' ἀποτελέσωσι τὸ κυριώτερον θέμα τῆς προσεχοῦς συνόδου τοῦ κοινοβουλίου. Οἱ Γερμανοί, ἐν οἰκονομικαῖς διατελοῦντες δυσχερείαις, δὲν ἀπονέμουσι πλέον τὴν προσοχὴν εἰς τὰ σχέδια, ἅπερ πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐξεπόννησεν ὁ μέγας τῆς χώρας αὐτῶν στρατάρχης Μόλτκε, οὐδὲ πα-

ρασύρονται ἐκ τῶν γραφομένων καὶ τῆς γλώσσης τοῦ κυβερνητικοῦ τύπου, τοῦ πειρωμένου πάντοτε νὰ παραστήσῃ τὴν στρατιωτικὴν θέσιν τῆς Γερμανίας ὡς ὑποδεστέρα τῆς τῶν λοιπῶν μεγάλων δυνάμεων καὶ νὰ ἐπισημῶσιν τὸ σύνθημα τοῖς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ φάσμα τοῦ διμετώπου πολέμου. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ μετὰ φιλικῶν ὄψεων πρόσβλεψις εἰς τὰς διαθρολιζόμενας φήμας περὶ ἐμπορικῶν διαπραγματεύσεων τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ρωσίας, διότι πιστεύεται ὅτι διὰ τῆς συσφίξεως τῶν γερμανορωσικῶν ἐμπορικῶν σχέσεων ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀνασύνθεσις τῶν πολιτικῶν, οὕτω δὲ μεγάλως ἐλαττοῦται ὁ κίνδυνος τῆς ἐξ Ἀνατολῶν ἐπιθέσεως καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐν εὐρείᾳ μέτρῳ ἐξακολουθήσεως τῶν πολεμικῶν προπαρασκευῶν καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ ὑπὸ τὰς σημαίας στρατοῦ τεινόντων σχεδίων. Σὺν πᾶσι τούτοις καὶ τὸ ζήτημα τοῦ πρίγκιπος Βίσαρκ ταρασσέει ἀρκοῦντως τὸν κύκλον τῶν ἐν Βερολίῳ, καίτοι αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ δηλώσεις ἐν τῇ κωμῶσει Τρέπτῳ ἀπλῆ ἐπανάληψις τυγχάνουσι τῶν ἐν Ἰένα καὶ ἐπομένως ἀπαξ ἔτι τεκμηριοῦσι τὴν φιλοπατρίαν τοῦ ἀνδρός, ἐν καὶ μόνον ἐπιδιώκοντος, τὴν τήρησιν καὶ περιφρούρησιν τῆς γερμανικῆς ἐνότητος, δι' ἧς μόνον ἐπιτυγχάνεται ὁ προορισμὸς τῆς Γερμανίας τῶν Χοχεντσόλερν.

Οἱ ἐν Αὐστρίᾳ ἀτενίζουσι τὰ ὄμματα ἔτι πρὸς τὴν Λίντ, τὴν κατ' ἐξοχὴν ταύτην καθολικὴν πόλιν, ὅπου συνήλθε τὸ διαλυθὲν ἡδὴ καθολικὸν συνέδριον, τὸ ἀπολῆξαν εἰς τὴν ἀποδοχὴν προτάσεων, φερουσῶν πολιτικῶν μᾶλλον χαρακτῆρα, ὡς δέικνυται ἐκ τῆς μίνις τῶν κυριωτέρων ὀργάνων τοῦ βιενναίου τύπου. Ἰδίᾳ τοῖς ἐν Βιέννῃ δισηπρότησεν ἡ τάσις τοῦ παλινορθῶσαι τὴν κοσμικὴν τοῦ Πάπα ἐξουσίαν, τοῦ Πάπα, ὅστις θεομὸς προσήλθε συνήγορος τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν τῆς Γαλλίας καὶ δ' ἐπανεληλυμένων παραινετικῶν καὶ λοιπῶν ποιμαντορικῶν ἐπιστολῶν συνεδούλευσε τοὺς κυριωτέρους ὁπαδοὺς τῆς βασιλείας ἐν τῇ δημοκρατομένη χώρᾳ νὰ κύψωσι τὰ αὐχένα εἰς τοὺς κρατοῦντας θεσμοὺς καὶ μηδὲν κατ' αὐτῶν νὰ βυσσοδομήσωσιν. Ὡσαύτως τοὺς ἐν Βιέννῃ ἀνησυχεῖ καὶ ἡ ἀναπλήρωσις τῆς κενῆς θέσεως τοῦ ὑπουργοῦ Πραζάκ, οὗ μικρὸς δὲ διεξάγεται ἀγὼν Παλαιοσέχων καὶ Γερμανῶν, τούτων μὲν ζητούντων τὴν διορισμὸν γερμανοφίλου, ἐκείνων δὲ ἐθνικὸν ἄνδρα, γινώσκοντα νὰ υπεραμύνηται δεόντως τῶν συμφερόντων τῶν ὁμοεθνῶν καὶ ὁμοφύλων καὶ ν' ἀντικρούη τὰς πλεονεκτικὰς τάσεις τοῦ γερμανικοῦ στοιχείου, τοῦ ἐπιζητοῦντος πάντοτε τὴν καταπάτησιν τῶν δικαίων τῶν ἄλλων ἐθνοτήτων ἐπ' ὀφελείᾳ τῆς γερμανικῆς παρὰ τοὺς συνδέοντας τὰ διάφορα τῆς Αὐστρίας φῦλα δεσμοὺς καὶ θεσμοὺς. Τοῦ λόγου ὄντος περὶ Αὐστρουγγαρίας προσθετέον ὅτι οἱ λαοὶ τῆς μοναρχίας ἐώρτασαν τῇ παρελθούσῃ πέμπτῃ τὴν 62 ἐπετηρίδα τῶν γενεθλίων τῆς Α. Μ. τοῦ Καίσαροβασιλέως, σύμπας δ' ὁ τύπος τῆς Εὐρώπης ἐδημοσίευσεν συμπαθέστατα ἄρθρα, ἐν οἷς ἐξυμνήθησαν οἱ ὑπὲρ τῆς εὐμερίας τοῦ κράτους ἀγῶνες τοῦ Φραγκίσκου Ἰωσήφ, πολλῆς μὲν γευσαμένου πικρίας ἐν ἀρχῇ ἔτι τῆς βασιλείας, ἀλλὰ κατορθώσαντος νὰ παραμυθῆσιν τὴν τεθλιμμένην αὐτοῦ καρδίαν διὰ τῆς εἰσαγωγῆς διαφόρων μεταρρυθμίσεων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ διὰ τῆς ἐξάρσεως τῆς θέσεως τῆς μοναρχίας ἐν τῇ χορείᾳ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν διὰ τῆς συνομολογίας σπουδαίων πολιτικῶν ἅμα καὶ ἐμπορικῶν συνθηκῶν.

Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ πρὸς τῇ ὑπὲρ τῶν οἰκονομικῶν μερίμνῃ μεγάλως συσκέπτονται καὶ περὶ τῆς ἐν Γενουῇ ἐπικει-

μένης παρουσίας τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου, ἦν ζητοῦσι νὰ περιβάλωσιν ὅσον οἶόν τε διὰ μεγάλης αἰγλης καὶ λαμπρότητος, συνεπεία τοῦ εἰς τὸν λιμένα τοῦτον κατάπλου τῶν ναυτικῶν μοιρῶν τῶν ξένων δυνάμεων. Μικροῦ δεῖν ὅμως οἱ ἐν Ρώμῃ ἀπεγοπεύοντο διὰ τῆς εἰδήσεως, καθ' ἣν οἱ ἐν Βερολίῳ ἔκριναν καλὸν ν' ἀπόσχωσι τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ ὑπὲρ τοῦ Κολόμβου ἐκδηλώσεων καὶ νὰ μὴ πέμψωσιν ἐκεῖ πλοῖα διὰ λόγους σχετιζομένους πρὸς τὸ τεχνικὸν μέρος τῆς ὑπηρεσίας. Οἱ ἐν Ρώμῃ ἐφοβήθησαν μὴ τὴν αὐτὴν τηρήσωσι πολιτείαν οἱ ἐν Βερολίῳ καὶ κατὰ τὴν ἐν Γενουῇ παρουσίαν τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου, ἀλλ' εὐτυχῶς ὑπάρχει διαθέσιμον πλοῖον τοῦ γερμανικοῦ στόλου, ὅπερ καὶ ἐξαποσταλήσεται εἰς Γένουαν συνεπεία τῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν συμμαχικῶν δεσμῶν.

Οἱ ἐν Ρωσίᾳ ἐξακολουθοῦσιν ἔχοντες συγκεκεντρωμένην τὴν προσοχὴν πρὸς τὴν βροτολογικὴν νόσον, ἥτις εὐτυχῶς εὐρίσκεται ἐν ὑφέσει καὶ δὲν φέρει τὸν κακοῦθη χαρακτῆρα ὃν ἔφερε κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῆς εἰς τὰ κυβερνεῖα τῆς νοτίου Ρωσίας ἢ ὃν φέρει νῦν ἐν Τεχεράνῃ καὶ Ταυρίδι τῆς Περσίας, ὅπου καθ' ἑκατοντάδας ἀριθμοῦνται τὰ θανατηφόρα κρούσματα καθ' ἑκάστην. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τῶν δεινοπαθημάτων τῆς μεγάλης τοῦ Βορρᾶ δυνάμεως ἀπαξ ἔτι κατεδείχθη τὸ κατὰ ταύτης μῖσος τῆς γείτονος μοναρχίας, ἥς ὁ τύπος τοσοῦτον ἐξώθει τὴν κατὰ τῆς Ρωσίας μῆνιν, ὥστε ἐν μακροσκελέσιν ἄρθροις ἀπετόλμυσαν νὰ ψέξωσι τὸ ἀνακτοβούλιον Πετροπόλεως ἐπὶ ἀποπειρὰ διασπάσεως τῶν δεσμῶν τῶν σκανδιναυικῶν κρατῶν, δι' ἧς ἐργάζεται δῆθεν διὰ τοῦ ἐν Στοκόλμῃ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας.

Ἐκ τῶν μικροτέρων δὲ ἐν Εὐρώπῃ κρατῶν ἡ μὲν Ἑλλάς διατελεῖ ἐν σοβαρᾷ οἰκονομικῇ καχεξίᾳ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀγωνίζεται ν' ἀπολυτρώσῃ τὴν χώραν ὁ κυβερνήτης αὐτῆς διὰ σπουδαίων οἰκονομικῶν μέτρων, ἐν οἷς τὴν πρώτῃν κατέχει θέσιν ἡ συνομολογία σημαντικοῦ δανείου. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότερον τῶν ἀπασχολούντων τὴν ὑπὸ τὸν κ. Τρικούπην κυβερνήσιν, ἥτις, εὐροῦσα τὸ κράτος ἐν ἀκροσφαλεῖ καταστάσει ὑπὸ πάσας μὲν τὰς ἐπόψεις, ἰδίᾳ ὅμως ὑπὸ τὴν τῶν οἰκονομικῶν, ὀφείλει ὑπερανθρώπου,ς νὰ καταβάλλῃ θυσίας πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς οἰκονομικῆς πίστεως τοῦ βασιλείου καὶ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν βαρέως ἐπὶ τοῦτραχίλου τῶν φορολογουμένων ἐπικαθημένου ζυγοῦ τῆς ἀχρηματίας. Ἡ τῶν πραγμάτων κατάστασις τοιαύτην παρουσιάζει ὄψιν, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ αἰσιοδοξότεροι ἀπαισιοδοξοῦσι νῦν περὶ τοῦ τελεσφόρου τῶν ἀγῶνων τοῦ Χαριλάου Τρικούπην, καίπερ τῆς περὶ τὰ οἰκονομικὰ πείρας τοῦ ἀνδρός παρεχούσης πολλὰς τὰς πιθανότητας αἰσίας διεξαγωγῆς τοῦ ἀρξαμένου ἔργου καὶ πραγματώσεως τοῦ περὶ δανείου σχεδίου ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῶν τῆς Ἑλλάδος προσθετέον ὅτι ὁ μὲν βασιλεὺς Γεώργιος ἐξακολουθεῖ τὴν κατὰ πᾶν θέρος θεραπείαν αὐτοῦ ἐν ταῖς θέρμαις τοῦ Aix-les-bains, ὅπου ἡ τῆς Α. Μ. ἀφίξις προῦκάλεσε τὴν ἀνταλλαγὴν θερμοστάτων ἅμα καὶ συμπαθεστάτων τηλεγραφημάτων πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας, τὸν κ. Καρνὸ, σπεύσαντα νὰ προαγορεύσῃ τηλεγραφικῶς τῷ βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων τὸ «ὡς εὖ παρεστῆς», ἡ δὲ βασίλισσα Ὀλγα, ἀναλαβοῦσα ἐκ τῆς τελευταίας αὐτῆς ἐν Πετροπόλει ἀδιαθεσίας, ἐτράπη τὴν εἰς Ἑλλάδα ἄγουσαν, ὅπου καὶ ἀφίκετο ἡδὴ. Ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ κρατῶν ἡ Σερβία διατελεῖ ἐν ὑπουργικῇ κρίσει.

ΕΡΓΗΣΙΟΥ ΚΟΥΡΤΙΟΥ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΜΕΝΗ ΥΠΟ

Μ. Ε. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Πάντα τὰ πλούτη τοῦ βασιλείου αὐτοῦ, ἐκτεινομένου μέχρι τῆς Ἰδης, συνέρρεον εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον αὐτοῦ, τοὺς θεοὺς δὲ ἐξένιζεν ἐπὶ τῆς νεφελώδους κορυφῆς τοῦ Σιτύλου. Ὡς ἴχνη καὶ μαρτύρια τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐδεικνύοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁ τάφος τοῦ Ταντάλου καὶ ὁ θρόνος τοῦ Πέλοπος, ἐν τῶν ἀρχαίων ἐκείνων βασιλικῶν περιπτέρων, ὅθεν τὸ βλέμμα περιβάλλει εὐρὺ πανόραμα. Ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ Ταντάλου καὶ ἡ αἰφνιδία αὐτοῦ πτώσις κατέλαβον τὴν φαντασίαν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς ἀπωπιάτης ἀρχαιότητος, οἱ ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις δὲ παραχθέντες μῦθοι κατέλιπον αὐτοῖσι αὐθεντικὸν τινα τύπον, ὁρμηρόν σήμερον ἐτι εἰς διῶρον ἀπὸ τῆς Μαγνησίας ἀπόστασιν· εἶναι οὗτος ἀνάγλυφόν τι ἐπὶ τῆς λελαξευμένης παρείδς τοῦ βράχου, παριστάν γυναικα καθήμενην, κεκλιμένην πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἐν στάσει λύπης καὶ λουομένην ὑπὸ τοῦ ἀπὸ τῶν χιόνων ἀποστάζοντος ὕδατος. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο παρίσταν τὴν Νιόβην, τὴν Ὀρειάδα τῆς Φρυγίας, ἥτις ἐβόλεπε παίζοντα περὶ αὐτὴν τὰ φαιδρὰ αὐτῆς τέκνα καὶ τὰ ρυάκια μέχρι τὰς ἡμέρας, καθ' ἣν πάντα ἀφῆρεσαν αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, ὥστε, ἀπολιθωθεῖσα ἐν τῇ μονήρῃ θλίψει αὐτῆς, παρέμεινε καταδικασμένη εἰς αἰώνια δάκρυα. Ἡ ἱστορία τῆς πτώσεως τοῦ Ταντάλου καὶ ἡ τοῦ βράχου, τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, παρίσταν συμβολικῶς τὰς ἀναμνήσεις, ἃς ἀναμφιδόλως κατέλιπον ἡφαιστειώδεις ἐκρήξεις, ἐπελθοῦσαι ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἔρμου, σεισμοί, ἐν μιᾷ στιγμῇ ἐκμυδενίσαντες τὴν πολυτελεστάτην εὐδαιμονίαν. Αὐτὴ ἡ πόλις τοῦ Σιτύλου ἐξηφανίσθη ἐν τῇ ἀδύσῳ, ἐλώδης δὲ λίμνη σημεῖοι τὴν θέσιν, ἣν εἶχε καταλάβει.

Ἡ περὶ τοῦ Ταντάλου παράδοσις δὲν εἶναι μᾶλλον φαντασιώδης καὶ κενὴ πραγματικότητος ἢ ἡ περὶ τοῦ Δαρδάνου καὶ τοῦ Πριάμου. Ὑπῆρξεν ἐν προϊστορικῇ τινι ἐποχῇ βασιλεῖον τοῦ Σιτύλου, ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν κόλπον τῆς Σμύρνης καὶ περιλαμβάνον λαὸν συγγενῆ τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους. Αὐτὴ ἡ Σμύρνη θεωρεῖτο ὡς ἴδρυμα τῶν Τανταλιδῶν. Ὑπῆρξεν αὐτοῖσι ἀκμαῖόν τι βασιλεῖον, οὗ τὴν εὐημερίαν παρεσκεύαζεν ἡ γεωργία, ἡ μεταλλουργία, ἡ ἱπποφοβία καὶ ἡ ναυτιλία, ὅπερ δὲ, προσβλῆθὲν ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων γειτόνων, οἷον τῶν Δαρδάνων, στερηθὲν δὲ τῶν πόρων αὐτοῦ ὑπὸ φυσικῶν καταστροφῶν, κατέπεσε, μόνον ἐκ τῆς πτώσεως αὐτοῦ γνωσθὲν τοῖς Ἑλλήσιν, οὐδὲμίαν δὲ ἀξίαν λόγου ροπήν ἐπὶ τῶν τυχῶν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ὄχον ἄλλην ἢ τὴν ἀπὸ τῶν μεταναστάσεων, ἃς ἡ πτώσις αὐτὴ προεκάλεσεν.

Γ'.

Ἡ Λυκία.

Ἡ ἀρχαία παράδοσις συνίσταν σθενὸν σύνδεσμον τῆς χερσονήσου τῆς Ἰδης καὶ τῆς μεσημβρινῆς ἀκτῆς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐνθα ἡ ἡπειρος προεκβάλλει ὁμοίως εἰς τὴν θάλασσαν χερσονήσων πῖνα, στερεομένην ὑπὸ εὐρέος συνόλου ὑψωμάτων. Ἡ μεσόγαια εἶναι ἐσχηματισμένη ὑπὸ τοῦ Ταύρου· τὰ ὕδατα, συλλεγόμενα ἐν ὑψηλαῖς κοιλάδι, καταπίπτουσιν ὡς χαρίεντες καταρ-

ράκται καὶ σχηματίζουσι ποταμούς, οἵτινες αὐλακοῦσι τὴν χαμαλωτέραν χώραν. Τὸ δὲ ἐπαυξάνον τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ἀλπίου τούτου τοπίου εἶναι τοῦτο, ὅτι τμήμα τῆς ὄροσειρᾶς, ἰδίᾳ δὲ τὰ ὄρη τῶν Σολύμων, εἶναι ἡφαιστειώδους φύσεως καὶ ἀναγκαιῶς προσέβαλλε τὴν φαντασίαν τῶν κατοίκων διὰ παραδόξων φαινομένων. Τὰ ὄρη ἐκτείνονται μέχρι τῆς θαλάσσης, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην γήινην παρυφὴν καταλείποντα μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ ὕδατος, ὥστε οὐδεμίᾳ ὑπάρχει ὁδὸς παρακτῖα, συνάπτουσα τὰ διήφορα τοῦ ἀλιπέδου σημεῖα· ἀνάριθμοι ὅμως ὁρμησκοὶ διακόπτουσι τὸ κρημνώδες τῆς παραλίας, αἱ παρακείμεναι δὲ νῆσοι παρέχουσιν ὄρμους καὶ ἀγκυροβόλια εὐρέα.

Αἱ χώραι, εἰς ἃς οὕτως οἰκειῶς συνεισδύουσι τὰ ὄρη καὶ ἡ θάλασσα, προῖγον ἐξόχως τὴν ἀνάπτυξιν πάντων τῶν τῷ ἐλληνικῷ κόσμῳ ἀνγκόντων λαῶν, πληρέστατα δὲ δυνάμεθα ἐν τοῖς λαοῖς τούτοις νὰ τάξωμεν τοὺς Λυκίους.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ μόνον κεκραμένον τινὰ λαὸν ἐγνωσαν. Οἱ Φοίνικας ἐξεμεταλλεύοντο τὸν τῆς Λυκίας Ταύρον κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ τῆς Κιλικίας, ἐκ τε Συρίας δὲ καὶ Κιλικίας ἀφίκοντο αὐτοῖς Σημίται, σχηματίζαντες πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν φυλὴν τῶν Σολύμων· ἄλλο ρεῦμα ἐπορεύθη διὰ τῆς σειρᾶς τῶν νήσων, τῶν δεσποζουσῶν τῆς Ρόδου, ἦσαν δὲ ἄνδρες ἐκ Κρήτης ἐλθόντες, καλούμενοι Τερμίλαι ἢ Τραμίλαι, σέβοντες δ' ὡς ἐθνικὸν αὐτῶν ἦρωα τὸν Σαρπηδόνα. Οὗτοι βίᾳ κατέλαβον τὴν ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν βράχων περιβαλλομένην χώραν, ἐπὶ τῶν δεσποζόντων δὲ τῶν κοιλάδων λόφων ἤγειραν τὰς ἀκροπόλεις αὐτῶν οὕτως ἀδιασείστως ἀσφαλεῖς, ὥστε αὐταὶ ἀντέσχον πρὸς πάντας τοὺς σεισμούς. Διὰ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἐάνθου εἰσέβαλον οἱ Κρήτες εἰς τὴν Λυκίαν. Αὐτοῖσι πράγματι τὸ πρῶτον ἡ Ἀπὼ ἔτυχε φιλοξενου ὑποδοχῆς, ἐν τοῖς πλῆσιον Πατάροις ἰδρῦθη τὸ πρῶτον ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ θεοῦ τοῦ φωτός καὶ Λυκίου, κατὰ μικρὸν δὲ οἱ κάτοικοι τῆς χώρας οὕτω τελειῶς ἐταυτίσθησαν πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ θεοῦ, ὥστε οἱ Ἕλληνας, εἰς τὰς ἀκτᾶς τῶν ὁποίων προσωρμίζοντο, ἐκάλουν αὐτοὺς, ὡς ἐκείνον, Λυκίους.

Οὕτως αὐτοῖσι, ὡς ἐν Τρωάδι, ἐγένετο κρᾶσις τις διαφόρων λαῶν, οἵτινες, διὰ γῆς τε καὶ θαλάσσης ταυτοχρόνως εἰσβάλλοντες, ἐξήγειρον τοὺς ἰθαγενεῖς καὶ παρήγαγον πρῶτόν τινα πολιτισμόν. Ὁ πολιτισμὸς οὗτος διαπιστοῦται πληρέστατα ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παραδόσεων, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν μνημείων τῆς τέχνης καὶ τῶν ἐπιγραφῶν. Τὸ λυκικὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα ἀνίκει τῇ αὐτῇ τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ οἰκογενεῖα, τῇ τῶν ἀρίων γλωσσῶν, αἵτινες ἐξ Ἀρμενίας ἐπεξέτειναν τοὺς κλάδους αὐτῶν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἐν τούτοις τοσοῦτον ἀπέχει τῆς ἐλληνικῆς, ὥστε ἄγει ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ὑπολάβωμεν τοὺς Λυκίους ὡς τινὰ τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς χερσονήσου ἀρίων φυλῶν¹. Ὅπως δὴποτε καὶ ἂν ἐξετάσῃ τις τὸ ζήτημα τοῦτο, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐνωρίτατα οἱ Λύκιοι εἶχον ἰσχυρὸν ναυτικόν, φαινόμενοι ἐν τοῖς αἰγυπτιακοῖς ἐγγράφοις παρὰ τοῖς Δαρδάνοις, τῶν Ἑλλήνων δὲ θεωρούντων αὐτοὺς, ὡς καὶ τοὺς Δαρδάνους, ὡς λαὸν ὁμόφυλον καὶ ὁμότακτον, συναίσθημα προερχόμενον προδήλως ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου, ὅτι οἱ Ἴωνες, ὅτε ἰδρυσαν τὰς δώδεκα αὐτῶν πόλεις, ἐξελέξαντο βασιλεῖς ἐκ Λυκίων καταγομένων².

Οἱ Λύκιοι ἐν πάσαις ταῖς περὶ αὐτῶν γνώσεσιν ἡμῶν ἐμφανίζονται ἡμῖν ὡς φυλὴ τῶν εὐγενεστάτων καὶ εὐφρονοτάτων ἐν τοῖς συγγενέσι τοῖς Ἑλλήσι ναυτικοῖς λαοῖς. Καίτοι διὰ τοῦ θάρρους καὶ τῆς δεξιότητος αὐτῶν ἐγένοντο οἱ κράτιστοι ναῦται τοῦ Αἰγαίου, ταχέως ἀπέρριψαν τὸ ἔργον τῶν πειρατῶν, ὅπερ οὐδέποτε οἱ τῆς Πισιδίας καὶ τῆς Κιλικίας γείτονες αὐτῶν ἀπέμαθον. Τὸν πατριωτισμὸν αὐτῶν ἀπέδειξαν ἐν τοῖς ἥρωικωτάτοις ἀγῶσι καὶ ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου ἐμόρφωσαν εὐγενέστερα ἦθη, ἐν οἷς διαπρέπει κυρίως ὁ πρὸς τὴν γυναῖκα

1) «Διττοὶ Λύκιοι». Πρβλ. Deimling, *Leleger*, σ. 99.2) O Schmidt (*The Lycian inscriptions after the accurate copies of the late Augustus Schönborn*. 1868) ἀποδέχεται πρὸς τῆς πελασγητικῆς ἐποχῆς μετανάστασιν Ἀρίων, ἐξ Ἀρμενίας ἐλθόντων εἰς τὴν μεσημβρινὴν Μικρὰν Ἀσίαν, οἰκουμένην τότε ὑπὸ τῶν Σημιτῶν, θεωρεῖ δὲ τὴν λυκικὴν γλῶσσαν ὡς τὸ μεταξὺ τῆς βακτρίας καὶ τῆς ἐλληνικῆς διάμεσον.

3) Ἡροδότης, Α', 147.

1) Περὶ τῶν μύθων, τῶν ἀφορώντων εἰς τὸ Σίτυλον καὶ τὸν Τάνταλον, ἴδε Stark, *Niobe*, σ. 99 καὶ ἐξῆς, περὶ τῆς πόλεως δὲ τοῦ Σιτύλου καὶ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς Στράβων (σ. 58, 579). Ἀριστοτέλην, *Μετεωρ.*, Β', 8, Stark, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 404 καὶ ἐξῆς, καὶ *Aus dem Reiche des Tantalus und Cræsus*, 1872, σ. 12 καὶ ἐξῆς, G. Hirschfeld, ἐν τοῖς τοῦ Ἐρν. Κουρτίου *Beiträge zur Gesch. und Topographie Kleinasiens*, 1872, σ. 80.

σεβασμὸς αὐτῶν. Εἶναι τοῦτο εἰς τῶν εὐτυχῶν καρπῶν τῆς θρησκείας τοῦ Ἀπόλλωνος, ἥτις τὰς γυναῖκας ἐθεώρει ὡς τὰ προνομοῦχα ὄργανα τῆς θείας βουλῆς, ἐν Πατάρσι τῶν χρησμῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ παρθένων, αἵτινες ἐν τῷ ναφῆκοίνωνον τῇ θεότητι.

Πρὸς τοῦτοις ἡ περιπαθῆς τῶν Λυκίων ὑπὲρ τῶν νεκρῶν μέριμνα ἀποδείκνυσι τὴν λεπτότητα τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν. Ἡ πρὸς τοὺς νεκροὺς ἀγάπη αὕτη διαπιστοῦται ὑπὸ τῶν μεγαλοπρεπεστάτων μνημείων. Πράγματι δὲ ὁ τι μάλιστα ἐπισύρει τὴν προσοχὴν ἐν ταῖς ἱκανότησι τῶν Λυκίων εἶναι ὁ πρὸς τὰ καλλιτεχνικὰ προϊόντα ἔξω αὐτῶν. Ἀμέσως περὶ τὰς ἀκροπόλεις αὐτῶν, ὑπερῆφάνως ἰδρυμένας ἐν γραφικοῖς τοπίοις, ἀναπαύονται οἱ νεκροί, εἰς τιμὴν τῶν ὁποίων πληθὺς βράχων μετεβλήθη εἰς νεκρικός ὁδοὺς καὶ εἰς κοιμητήρια. Πανταχοῦ προκύπτει ἰδανικόν τι αἰσθημα, ὅπερ μετὰ καταπληκτικῆς δραστηριότητος ὑπερενίκησε πάντα τὰ προσκόματα καὶ ἐνεχάραξεν ἐπὶ τοῦ ὅλου τοπίου τὸν ἀνεξάλειπτον τύπον τῶν ἰψιδίων ἐμπνεύσεων.

Καίτοι ἀδύνατος σχεδὸν ἀποδαίνει ὁ ὀρισμὸς τῆς ἐποχῆς τῶν μνημείων τῆς Λυκίας καὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν τὸ ἔθνος τοῦτο ὠργάνωσε τοὺς ἀστικούς αὐτοῦ δήμους καὶ ὥρισε τὴν ὁμόσπονδον αὐτοῦ σύνταξιν, δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ διαπιστώσωμεν ὅτι τὰ σπέρματα τῆς πνευματικῆς ταύτης ἀναπτύξεως, ἐλευθέρως ἐν τῇ ἐκδηλώσει αὐτῆς καὶ παγκοσμίου ἐν ταῖς τάσσειν, ἐναπετέθησαν ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων χρόνων ἐν τοῖς κόλποις τοῦ λυκικοῦ λαοῦ, ὅς ἐν τοῖς σπουδαιότατοις τοῦ πολιτισμοῦ κλάδοις ἀπέβη ὁ πρόδρομος καὶ τὸ πρότυπον τῶν Ἑλλάνων.

Οἱ τῆς Πελοποννήσου ἡγεμόνες πρὸς ὀχύρωσιν τῶν πύργων αὐτῶν ἐκάλεσαν ἐργάτας ἐκ τῆς αὐτῆς Λυκίας, ἥτις καὶ ἦρωας παρήγαγεν, οἷοι ὁ Βελλεροφῶν καὶ ὁ Περσεύς, ἡ πρώτη δὲ ἐγγράφος ἀνακοίνωσις, ἥς μνεῖα παρ' Ὀμήρῳ γίνεται, διεξάγεται μεταξὺ Ἀργείων καὶ Λυκίας. Παρὰ τοῖς Λυκίοις κυρίως ἀπαντᾷ ἡ ἰδέα τοῦ τριαδικοῦ Διὸς ἢ Τριόπα, ἐνὸς κατ' οὐσίαν, ἀλλ' ὑπὸ τριπλῆν μορφήν κυβερνῶντος τὸ σύμπαν. Ἡ τοῦ Ἀπόλλωνος λατρεία εἰσιγγάθη εἰς τὴν σύλληψιν ταύτην, τῶν Λυκίων θεωρούντων αὐτὸν ὡς τὴν αἰσθητοτάτην ἐκδήλωσιν τῆς κεκρυμμένης θεότητος τοῦ Διὸς, σεβόντων αὐτὸν ὡς προφήτην τοῦ ὑπάτου θεοῦ καὶ ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ταύτῃ θεραπευσάντων πρὸ πάντων τῶν ἄλλων λαῶν τὴν κατ' Ἀπόλλωνα μαντικὴν εἰς τὴν διὰ τῆς πτήσεως τῶν πτηνῶν, τῶν σπλάγγων τῶν θυμάτων, τῆς ἐρμηνείας τῶν ὄνειρων καὶ τῆς προφητικῆς ἐμπνεύσεως τῶν σιβυλλῶν ἐξακριβῶσιν τῶν θεῶν βουλῶν.

Ἡ Τρωὰς καὶ ἡ Λυκία εἰσὶ χώραι πανόμοιοι, τοὺς αὐτοὺς τιμῶσαι θεοὺς, ὡς τὸν Διὰ Τριόπαν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, τοὺς αὐτοὺς ἦρωας, οἷοι ὁ Πάνδαρος, τῶν ποταμῶν δὲ καὶ τῶν ὄρεων

(1) Τὸ ἔθος τῶν Λυκίων νὰ ὀρίζωσιν ἐκ μητρὸς τὴν καταγωγὴν ἐθεωρεῖτο ἤδη ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὡς τεκμήριον τοῦ πρὸς τὰς γυναῖκας, σεβασμοῦ (Ἡρακλ. ὁ Ποντ., ἀπ. 15. Bachofen, *Das lykische Volk*, σ. 31). Ἐν τούτοις κατὰ τὸν συγγραφεὰ τῆς παρούσης ἱστορίας τὸ ἔθιμον τοῦτο φαίνεται ὅτι λείψανον ἀτελοῦς τινοῦ ἔτι κοινωνικῆς καταστάσεως, ὅπερ κατέλιπον, ὅτε οἱ τῆς ὑπάρξεως ὄροι ἀπέβησαν τακτικώτεροι, καὶ τὸ ὅποιον ἀντικατέστη ὑπὸ τοῦ ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐποχὴν κρατούντος ἔθους τοῦ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῶν πατέρων ὀρισμοῦ τῶν τέκνων. Ἄλλως τε, σημειοῦται προσέτι ὁ συγγραφεὺς, τὸ ἀρχαῖον ἔθος πολὺ ἀπέβη τοῦ εἶναι ἴδιον τῷ λαῷ τῶν Λυκίων μόνον. Ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Αἰγυπτίοις (Schmidt, *Griech. Papyrus*, σ. 321), κατεδείχθη μεθ' ἱκανῶς ἀξιοπίστων λόγων ὑπὸ τοῦ Σαγγωνιάθωνος (σ. 16, ἐκδ. Orelli) καὶ τοῦ Φίλωνος (σ. 31, ἐκδ. Bunsen) διαπιστοῦται δὲ παρὰ τοῖς Ἑτρούσκοις, παρὰ τοῖς Κρησίαι, ὅτω στενῶς συνδεδεμένοι τοῖς Λυκίοις, οἵτινες δὲ τὴν πατρίδα αὐτῶν ἐκάλουν μητρίδα, καὶ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις. (Πρὸβλ. Bachofen, ἐν τοῖς *Verhandlungen der Stuttgarter Philologerversammlung*, σ. 446, καὶ ἐν ἔργῳ ἐπιγραφικῶν *Mutterrechte*). Ἡ ἐξαιρετικὴ σπουδαιότης, ἣν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνας ἀπεδίδουν τῇ ἐκ μητρὸς καταγωγῇ, δείκνυται ἐν τῇ λέξει ἀδελφός (G Curtius, *Die Sprachwissenschaft in ihrem Verh. Uniss zur klassischen Philologie*, 1848, σ. 57). Ἐν λοιπὸν [ὁ Ἡρόδοτος (Α', 173) ἀναφέρει ὡς ἰδίαν τοῖς Λυκίοις τὴν ἔξιν τοῦ ὀρίζειν τὰ πρόσωπα ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς μητρὸς αὐτῶν, δέον ἐκ τούτου νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ λείψανον τοῦτο τῶν ἀρχαίων ἡθῶν διετηρήθη παρ' αὐτοῖς ἐπὶ πλείονα ἢ ἀλλὰ ἄλλῳ χρόνον.

1) Περὶ τοῦ Διὸς Τριόπα ἴδε *Archaeologische Zeitung*, XIII, 1855, σ. 10.

αὐτῶν τὰ αὐτὰ φερόντων ὀνόματα· προσέτι μέρος τῆς Τρωάδος ἐκαλεῖτο Λυκία ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν κατοίκων αὐτοῦ, ὡς καὶ οἱ Λύκιοι ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἐκαλοῦντο Τρωεῖς. Ἀφ' ἑτέρου αἱ δύο αὐταὶ χώραι, συννημμένα ἀλλήλαις δι' οὕτω στενῆς ἀδελφότητος, συνῆπτοντο πρὸς τὴν Κρήτην δι' ἄλλων δεσμῶν, ἡ μὲν Τρωὰς διὰ τῆς Ἰῶνης καὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς πνευμάτων, ἡ δὲ Λυκία διὰ τοῦ Σαρπηδόνοιο καὶ τῆς λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνος. Λύκιοι, Κρήτες καὶ Κάρες συναντῶνται ἐπὶ ἐπὶ τοῦ μεδαίου τμήματος τῆς δυσμικῆς Ἀκτίας, μεταξὺ τῶν δύο χερσονήσων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μαιάνδρου, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ναυτικῇ πόλει τῆς Μιλήτου, καὶ ἀνωτέρω καταντικρὺ τῆς Χίου, ἥτις ὀφείλει τοὺς ἀμπελώνας αὐτῆς τοῖς Κρησίαι, ἐν Ἐρυθραῖς.

Τίς θὰ ἠδύνατο νὰ διατάξῃ χρονολογικῶς τὰς διασταυρουμένας ταύτας ροπὰς; Τίς θὰ ἠδύνατο, παρατηρῶν τὴν παλιόροισαν ταύτην καὶ ἀμωπὴν, νὰ εἴπῃ ποῦ δέον νὰ ζητήσωμεν τὴν ἀφετηρίαν, πρὸς μεσημβρίαν ἢ πρὸς βορρᾶν, ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἢ ἐν Κρήτῃ; Πράγματι, εἰ καὶ αἱ σπουδαιόταται λατρεῖαι, ἰδίᾳ δὲ αἱ φρυγικαί, εἰσιχθήσαν ἀναψιδοπιτήτως ἐκ τῆς ἡπειροῦ εἰς τὴν νῆσον, δὲν εἶναι ἀπίθανον ὡσαύτως ὅτι ἡ νῆσος ἀπέδωκε τῇ ἡπείρῳ, ἐξηυγενισμένον ὅμως καὶ θεωρημένον, ὅ τι παρ' αὐτῆς κατ' ἀρχὰς εἶχε λάβει. Αὐτόθι ἐπὶ αἰῶνας διεξήχθη μεταξὺ τῶν δύο παραλίῶν ζοροτάτη συναλλαγὴ, σειρᾶ ἀδιάκοπος ἀμοιβαίων ἀντιδόσεων, μέχρις οὔ ἐπὶ τέλος ἐμορφώθη κόσμος, πεπρωκισμένος ὑπὸ ὁμοιομόρφου πολιτισμοῦ, ὃς μετέδωκεν ἐπίσης τῶν φῶτων αὐτοῦ εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τῆς Λυκίας μέχρι τῆς Τρωάδος.

Ὁ κοινὸς ἐν πάσαις ταῖς χώραις ταύταις χαρακτὴρ εἶναι ὅτι πανταχοῦ ἐκ τοῦ συγκεχυμένου κράματος τῶν διαφόρων ἐθνῶν προέκυψε διὰ τοῦ βαθμῶδον γενομένου καθαρισμοῦ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος τούτου ἐκδηλοῦται διὰ τῆς καταστάσεως τελειότερας τινὸς κοινωνικῆς τάξεως, διὰ τῆς ἰδρύσεως πολιτειῶν, διὰ τῆς ἡμερώσεως τῶν ἠθῶν, συμπληροῦται δὲ ὑπὸ τὴν ροπήν τῆς θρησκείας τοῦ Ἀπόλλωνος, ἥτις πανταχοῦ, ἐνθα εἰσιχθή, ριζικῶς διεσπάρθη τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ἐξείς τῶν λαῶν. Αὕτη ἀπέσπασε τοὺς ἀνόητους ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ κράτους τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως, αὕτη τὴν λατρείαν κατέστησε καθῆκον ἠθικῆς ἀνυψώσεως, ἐθέσπισε δηλαδὴ ἐξαιρεσεις ὑπὲρ τῶν ἐνόχων συνειδήσεων, μαντεῖα δὲ χάριν τῶν ἐν ἀμνηχανία διατελούντων προσώπων. Τὰ εὐρηγήματα τῆς θρησκείας ταύτης ἐπέβαλλον τὸ καθῆκον καὶ ἐνέπνεον τὸν πόθον τῆς μετ' ἀκαταπονήτου ζήλου διαδόσεως αὐτῆς καὶ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὰς χώρας τῆς Ἀύσεως, διατελοῦσας ἐπὶ ἐν τῷ ζῳφῷ τῶν ἀρχαίων δευσιδαιμονίων. Οἱ τῆς Διήλου ἱερεῖς ἐγίνωσκον ὅτι τὰ πρώτα ἀγάλματα τῆς λατρείας αὐτῶν εἶχον κομισθῆ ἐκ Λυκίας. Ἡ Διὸς ἔνεκα τοῦ ἐξαιρέτου αὐτῆς λιμένος καὶ τῆς θέσεως αὐτῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Αἰγαίου ἦν τῶν σπουδαιότατων σταθμῶν ὡς πρὸς τε τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν θρησκευτικὸν προσηλυτισμὸν. Ἐν Διήῳ ἀνέβη ἐκ τῆς γῆς παρὰ τὴν ἐλαίαν καὶ τὸν φοῖνικα ἡ πρώτη ἱερὰ δάφνη, ἐκεῖθεν τὰ ἀκάτια τῶν ἱεροποστόλων ἰστιοπλοῦσι διὰ τῶν νήσων πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡπειρον, ἐξανάπτοντα ὅπου πρωςωρμίζοντο τὴν λαμπάδα καθαρωτέρου δόγματος καὶ πολιτισμοῦ, ἅτινα ἀπὸ πολλοῦ ἦδη ἤκμαζον ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἑλλάδι.

(Ἄκολουθεῖ).

1) Περὶ τῆς σχέσεως Τρωῖας καὶ Λυκίας ἴδε Deimling (*Leleger*, σ. 100) καὶ Schönborn (*Ueber das Wesen Apollons und die Verbreitung seines Dienstes*. Berlin, 1854).

2) Περὶ τοῦ ἔργου τῆς Δήλου ἴδε Stark, *Mytholog. Parallelen*, σ. 77, 83, 115. Περὶ τῆς Δήλου δὲ ὡς κεντρικοῦ ἐμπορικοῦ σταθμοῦ, οἰκουμένης καὶ ὑπὸ τῶν Φοινίκων, ἴδε C. I. Gr. 2290, 2319, 2271.

Ο ΑΡΡΙΑΝΟΣ.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Συγκεφαλαιοῦντες δὲ τὰ περὶ τῶν πολεμικῶν τῆς Μακεδονίας δυνάμεων προειρημένα, λαμβάνομεν τὰ ἐξῆς πέντε κύρια μέρη, ἐξ ὧν συνέκειντο αἱ δυνάμεις αὐταί.

Α'. Ἐκ τοῦ πεζικοῦ.

1. Τὴν φάλαγγα κατὰ τὴν στενωτέραν τῆς λέξεως ἔνονοιαν, ἥτις ἀπετέλει τὸ βαρὺ πεζικόν· κύριον αὐτῆς ὄπλον αἱ μακρὰ δόρισμα ἦσαν. Μετὰ τῆς φάλαγγος συγκατηριθμοῦντο καὶ τὰ σώματα τῶν ἐθελοντῶν, ἅτινα ἀπαρτιζόμενα, ὡς τὰ πολυτά, ἐξ Ἑλλήνων, εἶχον κουφότερον ἢ ἡ φάλαγξ ὄπλισμόν,

2. Τοὺς ὑπασπιστάς, οἵτινες ἦσαν ἐλαφρὸν πεζικὸν καὶ ἀπετέλουν τὴν πεζὴν τοῦ βασιλέως σωματοφυλακίαν, μεθ' ἧς ἦν καὶ τὸ λεγόμενον ἄγριμα¹ συννησμένον,

3. Τοὺς ψιλούς, ἴσα δυνάμενους πρὸς σημερινούς ἀκροβολιστάς καὶ στρατολογουμένους ἐκ τῶν πολεμικῶν φυλῶν τῶν Ἠπιδῶν καὶ Θρακῶν, ὧν πολεμικώτεροι πάλιν καὶ ἐπιτηδειώτεροι ἦσαν οἱ Ἀγριᾶνες. Ἐχρησιμοποιοῦντο δὲ οἱ ψιλοὶ οὗτοι ὡς τὸ σφενδονῆται, τοξόται καὶ ὡς ἀκοντισταί.

Β'. Ἐκ τοῦ ἱππικοῦ.

4. Τοὺς ἐταίρους ἢ «τὴν τῶν ἐταίρων ἵππον», τοὺς ἀπαρτιζοντας τὸ βαρὺ ἱππικὸν καὶ τὴν ἀρχαίαν τῆς χώρας πολεμικὴν δύναμιν, περιλαμβάνουσιν τοὺς εὐγενεῖς Μακεδόνας καὶ Θεσσαλοὺς, συγκαταλεγόμενον καὶ τοῦ ἀγρίματος.

5. Τοὺς σαρισσοφόρους, ἥτοι τὸ ἐλαφρὸν ἱππικόν.

Ἐὰν δὲ λάβωμεν προσέτι ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ κατὰ τὰς ἐκστρατείας καὶ μηχανικὸν ἀκόμη δῶμα πλουσίως ἐφωδιασμένον μετὰ καταπελτῶν καὶ πολιορκητικῶν μηχανημάτων, δὲν δυνάμεθα τότε ἢ νὰ θαυμάσωμεν βεβαίως τὸν διακεκριμένον τοῦ μακεδονικοῦ στρατοῦ ὄργανισμόν, καθιερωθέντα μὲν ὑπὸ Φιλίππου, οὕτως ὅμως ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τελειοποιηθέντα, ὥστε εἰς τὸν ὀργανισμόν τούτον ὀφείλονται ἰδιαζόντως τὰ ἐνδοξότερα τοῦ κατακτητοῦ πολεμικὰ κατορθώματα. Τὴν τελειοποίησιν τοῦ ὄργανισμοῦ τούτου ὀφείλομεν ἰδίως νὰ ἐνθυμηθῶμεν κατὰ τὰς φοβερὰς πολιορκίας καὶ ἐκπορθήσεις δύο τῶν ὀχυρωτάτων πόλεων τῆς ἀρχαιότητος, τῆς Τύρου καὶ Γάζης.

Περὶ τῶν θαλασσιῶν δυνάμεων, αἵτινες οὐδαμῶς ἢ ἐλάχιστα φαίνονται ὑποστηρίζουσαι τὰς πρώτας τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Ἀσίᾳ πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἐνταῦθα μακροὶ λόγοι.

ΣΤ'.

Περὶ τῆς ἐννήθους παρατάξεως τῶν στρατιωτικῶν τῆς Μακεδονίας δυνάμεων ἐν μάχαις³.

Τὰ παρατιθέμενα κατωτέρω πορίσματα περὶ τῆς ἐν μάχαις παρατάξεως τῶν μακεδονικῶν πολεμικῶν δυνάμεων ἐξήχθησαν ἐκ τῶν ὑπὸ Ἀρριανοῦ γενομένων δύο περιγραφῶν μαχῶν, τῆς ἐπὶ Γρανικῷ ποταμῷ⁴ καὶ τῆς ἐν Ἰσδῷ⁵. Ἐκ τῶν περιγραφῶν λοιπὸν τούτων ἐξάγεται, ὅτι τὸ στρατεύμα διηρῆτο εἰς δύο κέρατα, τὸ ἀριστερόν, ὅπερ διόκει ὁ Παρμενίων, καὶ τὸ δεξιόν, ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἀλεξάνδρου διατελοῦν τὸ δεύτερον τοῦτο κέρασ πρῶτον συνήθως ἐφῶμα ἐν τῇ κυρίᾳ τῆς μάχης προσβολῇ. Ἡ κυρία γραμμὴ τῆς παρατάξεως ἀπηρτίζετο ἀπὸ τοῦ πεζικοῦ ἀψοτέρων τῶν κεράτων, συνίσταμένου ἐκ τεισάρων τάξεων φάλαγγιδῶν ἀριστερόθεν καὶ ἐκ δύο τάξεων φάλαγγιδῶν (συμπεριλαμβανομένων καὶ τοῦ σώματος τῶν ὑπασπιστῶν) δεξιόθεν. Τῇ κυρίᾳ πολεμικῇ γραμμῇ προστεθῆντο εἴτα τὸ τε βαρὺ καὶ τὸ ἐλαφρὸν ἱππικόν, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐλαφροῦ πεζικοῦ. Παρετάσσοντο δὲ ἐν μὲν τῷ δεξιῷ κέρατι ἀείποτε αἱ ὀκτὼ ἴλαι τοῦ βαρέος ἱππικοῦ τῶν Μακεδόνων, οἱ παῖνες ἐλαφροὶ ἱππεῖς καὶ οἱ ἀγριᾶνες ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται, ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ ἦσαν τὸ βαρὺ θεσσαλικὸν ἱππικόν καὶ οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς, οἱ ὀδρῦσιοι Θράκες τοῦ Ἀγάθωνος καὶ τέλος τὸ μέγα

πλήθος τῶν ἐλαφρῶν πεζῶν, οἵτινες πολλάκις ἀπεχώρουν ἀπὸ τῆς ἐν μάχῃ παρατάξεως, ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὴν τοῦ στρατοπέδου φρουρήσιν καὶ προφυλάξωσι τὰς πολεμικὰς σκευὰς. Καὶ ἐν ἡ δὲ περιπτώσει ἦτο ἀνάγκη νὰ παραταχθῆ πικνότερα ὁ μακεδονικὸς στρατός, ὅτε ἡ μὲν φάλαγξ κατεῖχε βάθος ἑκκαίδεκα ἀνδρῶν, τὸ δὲ ἱππικὸν ὀκτῶ ἵππων, ἀπρητεῖτο πεδιάς ἔχουσα πλάτος ἡμισείας τοῦλάχιστον λεύγης, ὅπως ἀναπτυχθῆ ὅλη ἡ μάχιμος γραμμὴ.

Οὗτω δὲ γενομένης ἐπιθεωρήσεως τοῦ μακεδονικοῦ στρατοῦ ἐν τῇ ἀσιατικῇ παραλίᾳ παρὰ τὸν Γρανικὸν ποταμὸν καὶ μικρὸν πρὸ τῆς μάχης, αἱ δυνάμεις αὐτῶν εὐρέθησαν ἀποτελούμεναι ἐκ τῶν ἐξῆς σωμάτων.

Α'. Πεζικὴ δύναμις.

Φάλαγξ μακεδονικὴ καὶ ὑπασπισταί, ἄνδρες	12,000.	
Σύμμαχοι	»	7,000.
Μισθοφορικὰ στρατεύματα	»	5,000.
Ὀδρῦσαι, Τριβαλλοί, Ἰλλυριοὶ	} ψιλοὶ	» 1,000.
Ἀγριᾶνες καὶ τοξόται		
		30,000.

Β'. Ἴππικόν.

Μακεδ. ἱππικὸν βαρὺ ὑπὸ τὸν Φιλῶταν, ἄνδρες	1,500.	
Θεσσαλ. βαρὺ ἱππικὸν ὑπὸ τὸν Κάλλαν, »	»	1,500.
Σύμμικτοι Ἕλληνες ἱππεῖς, συμπεριλαμβανομένων καὶ ψιλῶν	»	600.
Θρακικὸν καὶ παιονικὸν ἱππικὸν ὑπὸ τὸν Κάσσανδρον	»	900.
		4,500

Πεζικὸν καὶ ἱππικὸν ὁμοῦ συνεποσθῆντο εἰς ἄνδρ. 34,000.

Ζ'.

Ἐργονεία τῶν ὀπουδαιοτέρων ὄρων τῆς τακτικῆς⁷.

α') «Συντεταγμένους ὁ στρατός⁸ ἐλέγετο, ὅτε παρετάσδετο ἐν τῇ γραμμῇ μάχης⁹. Ἐλέγετο δὲ «ἐπὶ φάλαγγος» ἢ «ἐν φάλαγγι», πρὸς δὲ καὶ «ἐν μετώπῳ» ὁ στρατός, ὅτε παρετάσδετο ἐν ἐκτεταμένῃ γραμμῇ τῆς μάχης, ὅτε τὸ πλάτος τοῦ μετώπου ἦτο μείον ἢ τὸ βάθος.

Εἰς τὴν κατὰ φάλαγγα παράταξιν ἢ τὴν κατὰ μέτωπον πορείαν ἀντετιθετο ἡ παράταξις τῶν δυνάμεων, ἐν μακρᾷ γινομένη σειρᾷ, ἥτις ἐλέγετο «ἐπὶ κέρω» ἢ «κατὰ κέρασ»¹⁰ καὶ κατεῖχε μόνον μικρὸν τι πλάτος δύο ἕως τεισάρων ἀνδρῶν. Ἡ παράταξις αὕτη ἐκράτει συνήθως ἐκ-ἑ, ἐνθα ἡ τῆς ὁδοῦ κατάστασις δὲν ἐπέτρεπε πλατυτέραν ἀνάπτυξιν τῶν δυνάμεων τῶν στρατιωτικῶν. Ἐν ἡ δὲ περιπτώσει ἐπέκειτο προσβολῇ ἐχθρική, εὐρύνετο τότε τὸ μέτωπον διὰ τῆς προσελεύσεως¹¹ τῶν ὀπισθεν ἐρχομένων τάξεων εἴτε πρὸς τὰριστερά¹², εἴτε πρὸς τὰ δεξιά¹³. Ἡ δὲ ἀντιθετος κίνησις, δι' ἧς ἐπετυγχάνετο ἐλάττωσις τοῦ μετώπου καὶ ἐπαύξησις τοῦ βάθους, ἐλέγετο «εἰς βάθος τὴν φάλαγγα ἐπάγειν ἢ ἐκτάττειν».

β') «Ἀμφίστομος φάλαγξ». Ὁ ὄρος οὗτος ἐξηγεῖται ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἀρριανοῦ¹⁴ ὡς ἐξῆς: «ἐτι δὲ ἀμφίστομος μὲν ἡ φάλαγξ καλεῖται ἢ τοὺς ἡμίσεας τῶν ἐν τοῖς λόγοις ἀνδρῶν ἀπεστειρημένους ἀπὸ σφῶν ἔχουσα, ὡς ἀντινώτους εἶναι»¹⁵. Παρετάσδετο τοῦτεστι ἡ «ἀμφίστομος φάλαγξ» οὕτως, ὥστε ὀπισθεν τῆς πρώτης πολεμικῆς γραμμῆς νὰ ὑπάρχη ἕτερα παράλληλος, ἔχουσα ὅμως ἐστραμμένα τὰ νῶτα πρὸς τὴν πρώτην, ἥτις ὡσαύτως ἐστραμμένα εἶχε καὶ αὕτη τὰ νῶτα πρὸς τὴν δευτέραν. Ἡ παράταξις αὕτη ἐξησφάλιζε τὰ νῶτα ἐκείνης τῆς γραμμῆς, ἥτις ἐφῶμα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ παρεκώλυε καὶ ἐματαίον πᾶσαν ἀπόπειραν περικυκλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καθ' ὧν ἀνελάμβανε τὸν ἀγῶνα ἡ γραμμὴ ἢ προστατεύουσα τὰ νῶτα τῆς ἕτερας γραμμῆς.

γ') «Ἐς ἐπικαμπὴν ἢ ἐπικάμπιον» ἐλέγετο ἡ παράταξις ἐκείνη, ἥτις ἐγίνετο ἐν εἰδει σκαλίδος, ὅτε αἱ πτέρυγες αὐτῆς ἦσαν ἐπικαμπεῖς εἴτε πρὸς τὰ ἔσω, εἴτε πρὸς τὰ ἔξω τοῦ μετώπου, ἵνα διὰ τῶν κεράτων τούτων εἴτε προεκβαλλομένων, εἴτε ἐπικαμπτομένων προστατεύωνται τὰ πλευρὰ τῆς παρατεταγμένης γραμμῆς καὶ ἀποκρούηται ἡ ὑπερφάλαγγιδις τῶν ἐχθρῶν¹⁶.

δ') «Λοξή τάξις» ἦν ἡ πλαγία τῆς γραμμῆς παράταξις καὶ κατ' οὐσίαν ἦτο αὐτὴ ἢ κατὰ μέτωπον ἢ ἢ κατὰ φάλαγγα παράταξις, ὅτε ὁ στρατηγὸς κατ' ἐκλογὴν πλησιάζει ἐν τῶν κεράτων ἐγγὺς πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ δι' αὐτοῦ κἀμνει ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος, συγχρόνως δὲ διὰ τοῦ ἐτέρου κέρατος ὑποχωρεῖ¹⁷.

ε') «Ἐμβολος» ἐκαλεῖτο ἡ σφηνοειδὴς τοῦ στρατοῦ παράταξις, ἥς τὸ μέτωπον, τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐστραμμένον, ἀπολήγει εἰς ὀξεῖαν γωνίαν, ἐνῶ τὰ δύο τῆς γωνίας σκέλη ἀφίστανται κατὰ πολὺ ἀλλήλων. Ἡ προκειμένη ἐχρησιμοποιοῦτο ὁσάκις προὔκειτο διάρρηξις τῆς ἐχθρικῆς γραμμῆς.

στ') «Ἐν πλαισίῳ» ἢ «ἐν πλινθίῳ» ἐλέγετο ἡ κατὰ τετράγωνον τοῦ στρατοῦ παράταξις¹⁸, ἣν ἐξέλεγεν ὁ στρατηγὸς ὅπως αἱ ὑπ' αὐτὸν πολεμικαὶ δυνάμεις ὄσιν ἔτοιμα εἰς μάχην πρὸς οἰανδήποτε πλευρῶν ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ὁ ἐχθρὸς ἠθέλη ἀνψυχήσει μίαν οἰανδήποτε τῶν τεσσάρων τοῦ πλαισίου πλευρῶν κατὰ τὴν πορείαν.

ζ') «Λόχοι ὄρθιοι» ἐκαλεῖτο ἡ παράταξις ἐκείνη, καθ' ἣν ὁ στρατηγὸς διέτασσε καθέτους τοὺς λόχους τοῦτο δ' ὅταν τὰ μέρη τοῦ στρατοῦ, ἐν καθ' ἑν παρατασσόμενα πλησίον ἀλλήλων καὶ ἀποχωριζόμενα διὰ τοπικῶν διαλειμμάτων, ἐπήρχοντο κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τὸ βάθος τῶν λόχων τούτων ἦν μείζον τοῦ πλάτους, ἦτοι τοῦ μετώπου. Ἐχρησιμοποιοῦντο δὲ οἱ «ὄρθιοι λόχοι» εἰς ἐφόδους καθ' ὑψωμάτων ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατειλημμένων, διότι οὗτοι ἰδίως εἶχον, πλὴν τῆς πυκνότητος τῆς κατὰ φάλαγγα παρατάξεως, καὶ τὸ πλεονέκτημα εὐκινησίας μεγαλειέρας.

η') «Συνασπισμός», ὅπερ ἄλλως καὶ «συγκλείσαι τὰς ἀσπίδας»¹⁹ ἐλέγετο. Ἡ συνήθης ἀπόστασις τῶν ἀνδρῶν ἀπ' ἀλλήλων εἴτε πρὸς τὸν παραστάτην, εἴτε πρὸς τὸν ἐπιστάτην ἐν μὲν παρατάξει πορείας ἦτο ἐξ ποδῶν ἑλληνικῶν, ἐν δὲ παρατάξει φάλαγγος ἑτοίμου εἰς ἀγῶνα ἢ ἀπόστασις τῶν ἐξ ἀνωτέρω ποδῶν ἑμειοῦτο εἰς τρεῖς ἑλληνικοὺς πόδας. Ἐν δὲ τῇ πυκνῇ παρατάξει, ἢ ἐν τῷ λεγομένῳ «συνασπισμῷ» οἱ φάλαγγίται ἀπέιχον ἀλλήλων μόνον ἓνα καὶ ἥμισυν πόδα. Αὐτὸς ὁ Ἀρριανὸς²⁰ περιγράφει ἡμῖν τὸν συνασπισμὸν ὡς ἔπεται: «Συνασπισμὸς δὲ ἐπὶ τὸν εἰς τοσόνδε πυκνώσει τὴν φάλαγγα ὡς διὰ τὴν συνέχειαν μηδὲ κλίσει τὴν ἐκάτερα ἐτ' ἐγχωρεῖν τὴν τάξιν καὶ ἀπὸ τοῦδε τοῦ συνασπισμοῦ τὴν χελώνην οἱ Ῥωμαῖοι ποιοῦνται τὸ πολὺ μὲν τετράγωνον, ἐστὶ δ' ὅπου καὶ στρογγύλον ἢ ἑτερομήκη ἢ ὅπως ἂν προχωρή. Οἱ μὲν ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ πλινθίου ἢ τοῦ κύκλου ἐστικότες τοὺς θυρεοὺς προέδδλινται πρὸ σφῶν, οἱ δὲ ἐφεστικότες αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν κεφαλῶν ἄλλος ὑπὲρ ἄλλου ὑπεραιωρίσας προβάλλεται καὶ τὸ πᾶν οὕτως ἀκριδῶς φράττεται, ὥστε καὶ ἀκοντιστὰς ἄνωθεν καθάπερ ἐπὶ στέγης διαθέοντας δέχεσθαι καὶ λίθους ἀμαξιαίους μὴ διαλύειν τὴν σύγκλεισιν, ἀλλὰ κατακυλιόμενος τῇ ῥύμῃ ὑπερπίπτειν εἰς τὸ δάπεδον²¹».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

1) Πρβλ. Ἀρ. Ἀνάβ. II, 18, 23, 26, 27.

2) Ἐν τούτοις ἀκριβείας χάριν προσθετέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ στόλος τοῦ μακεδόνος κατακτητοῦ συνέκειτο ἐξ 160 τριήρων καὶ ἐνίων ἐμπορικῶν πλοίων· βαθυμήδων δὲ σπουδαίως ἠυξήθη ὁ στόλος οὗτος, πολλῶν ἑλλην. πόλεων χρηρηγησασῶν ἀριθμὸν τινα πλοίων. Μάλιστα δὲ ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις ἔδωκεν εἴκοσι νῆας (ἴδ. Διοδ. Σικελ. XVII, 22). Καὶ ὅμως πάλιν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὸν Περσικὸν στόλον ἐκ 400 πλοίων συγχροτούμενον καὶ ὑπὸ τῶν Φοινίκων, τῶν ἀρίστων τοῦ ἀρχαίου κόσμου ναυτικῶν κυβερνώμενον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἐβάσιεν ἰδίως τὴν ἐλπίδα τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἀσιατικοῦ κόσμου ἐπὶ τῶν χερσαίων δυνάμεων αὐτοῦ, διεύσε διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸν στόλον αὐτοῦ ἕως ὡς διὰ τῶν πρώτων ἐπιτυχιῶν ἐξησφάλισε τὰς πρώτας κινήσεις αὐτοῦ.

3) Πρβλ. K. Abicht: Arriens Anab. Einl. σ. 23.

4) Πρβλ. Ἀρριαν. Ἀνάβ. I, 14—16.

5) Πρβλ. Ἀρριαν. Ἀνάβ. II, 8—11.

6) Οἱ προκειμένοι ἀριθμοὶ ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ Διοδώρου XVII, 17, ὅτινες παρὰ Πλωταρχῶν ἐν βίῳ Ἀλεξάνδρου κεφ. 15 παραλλάσσουσί πως.

7) Πρβλ. K. Abicht: Arrian's Anab. Einl. σ. 25 ἔξ.

8) «Acies instructa» λατινιστί.

9) Πρβλ. Ἀρριαν. Ἀνάβ. III, 16, 3.

10) «Longum agmen» λατινιστί.

11) Τὸ τοιοῦτον ἐλέγετο «παραγένει».

12) «Ὅπερ ἐκαλεῖτο «ἐπ' ἀσπίδα».

13) «Ὅπερ ἐξέφραζεν ὁ ὄρος «ἐπὶ δόρυ».

14) Τακτ. κεφ. 29.

15) Πρβλ. Ἀρ. Ἀνάβ. III, 12, 1.

16) Πρβλ. Ἀρριαν. Ἀνάβ. II, 9, 2.

17) Ἀρριαν. Τακτ. κεφ. 30.

18) «Agmen quadratum» λατινιστί.

19) Ἀρ. Ἀνάβ. I, 1, 9.

20) Τακτ. τέχνη κεφ. 11.

21) Πρβλ. Ἀρριαν. Ἀνάβ. I, 1, 8—11.

Π. Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ δ. ε.

(καθηγητὴς τοῦ γυμνασίου Παιονικῆς ἐστ.)

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ.

ἩΘΗ ΚΑΙ ἜΘΙΜΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ

(Ἐν Θεσπρωτίᾳ)

Οἱ κάτοικοι τοῦ τμήματος τούτου διακρίνονται εἰς τοὺς βορειοανατολικούς τῆς Ἐπείρου Σκιάλας, ὀμιλοῦντας τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μόνον, καὶ εἰς τοὺς νοτιοδυτικούς τῆς Κάτω Σκιάλας, ἀλβανίζοντας. Οἱ πρώτοι εἰσὶν ἅπαντες χριστιανοί, οἱ δεύτεροι ἀναμειγμένοι μετὰ μουσουλμανικῶν χωρίων, ἀπὸ τῶν ἐξ ἑλευθέρων (κεφαλοχώρια), ἀπάντων τῶν χριστιανῶν τῶν μερῶν τούτων τελούντων γεωργία εἰς διαφόρους ἀγᾶδες τῆς Παραμυθίας. Ἀλλὰ καὶ φυσικῶς χωρίζονται οἱ μὲν τῶν δὲ εἰς ὄρεινους καὶ πεδινούς διὰ τῶν ὑψηλῶν Σουλιωτικῶν ὄρεων, ὧν ἡ ὑψηλότερα ἐνταῦθα κορυφή, ὁ Κοροῦλλας, κεῖται ἄνωθεν τῆς πόλεως Παραμυθίας, φρουρὸς παρὰ τὴν μόνην στενὴν καὶ δύσβατον Σκιάλων τοῦ Λευθεροχωρίου, τὴν πρὸ αἰώνων λαξευθεῖσαν ἐντὸς βράχων καὶ δι' ἧς συγκοινωνοῦσιν οἱ βόρειοι τῶν Θεσπρωτῶν πρὸς τοὺς νοτίους.

Ὡς δὲ διακρίνονται κατὰ τὴν γῶραν, ἦν οἰκοῦσι, καὶ τὴν γλῶσσαν, οὕτω διαφέρουσι καὶ κατὰ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα· οἱ Ἀλβανόφωνοι πεδινοὶ ἔχουσι τὰς αὐτὰς ἐξεις πρὸς τοὺς περιοίκους Μωαμεθανούς, ἐνδύονται ὡς αὐτοὶ καὶ ὄπλοφοροῦσιν ἐπίσης· εἰς τὴν ζώνην τῶν διακρίνει τὸ χρυσοῦν σελάχι καὶ ἐν αὐτῷ τὰς ἀργυρᾶς πιστόλας, ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐξαρτώμενον τὸ γιαταγάνιον ἢ τὸ ντουφέκι, εἴτε μεταβαίνουσί που, εἴτε ἐργάζονται ἐν τοῖς ἀγροῖς, πολλοὶ δ' εἰσὶ καὶ κερηκομῶντες· καὶ ἐν γένει περιστάσει σαφῶς μετὰ τῶν μωαμεθανῶν συγκατοίκων τὸν λαόν, ὅστις ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀλβανίας ἐφαπλωθεὶς εἰς παρρηχημένην καὶ δυσάριστον ἐποχὴν κατὰ παράλιον λωρίδα ἐν Θεσπρωτίᾳ μέχρι τοῦ Γλυκεῶς λιμένος, διατηρεῖται εἰσέτι ὁ αὐτός, διακριθεὶς μόνον μετὰ χρόνου εἰς μουσουλμάνους καὶ εἰς χριστιανούς.

Καίτοι δὲ ζευγίται οἱ χριστιανοί, εἰσὶν ἐν τούτοις ἄγριοι τὰ ἦθη, τὴν δὲ αὐτοδικίαν περιποιούνται οὐχὶ μόνον πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλους. Τὸ παλαιότατον τοῦτο ἔθιμον, ὅπως πανταχοῦ τῆς Θεσπρωτίας, κατὰ τρόπον διάφορον τῶν λοιπῶν τμημάτων τῆς Ἀλβανίας, παρ' οἷς μάλιστα καὶ ἐξέλιπεν ἀπὸ τίνος, τελεῖται ἐνταῦθα, διὰ τῆς ἀπάτης. Ὁ ὀφειλὼν αἶμα ἠναγκασμένος ἐστὶν ἐνταῦθα, ἓνα προφυλάσσεται καὶ φοβῆται· ὅθεν καὶ ἂν διέρχεται ὁ ἐχθρὸς τοῦ πιθανόν ἐστὶν ὅτι ἀναμένει αὐτόν που κεκρυμμένος, ὅπως ἐκ τοῦ ἀσφαλτοῦς πυροβολῶν τὸν φονεῦσιν, χωρὶς νὰ γίνῃ γνωστὸν ποῦς ἐστὶν οὗτος καὶ τίνος ἐπομέως αἶμα ἐκδικεῖται, διότι πολλάκις δὲν εἶναι εἰς ὁ φονευθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ πολλοί. Τὰ δὲ αἴτια τῶν τοιούτων ἐρίδων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰσι μηδαμινά, ἐκ τούτου δὲ καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως αἱ αὐτοδικίαι, εἰσὶ λίαν συχναὶ καὶ καθ' ὅλην τὴν Θεσπρωτίαν ἅπαντες ὁ ὁδοιπόρος τὰς

δδους ἐσπαρμένους ἀπὸ ἀνθρώπινα πτώματα· καθότι ἔνθα τὸ αἷμα ἐχύθη, ἐγειρέται ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ διαβατῶν κενοτάφιον ἐκ τοῦ προχείρου, καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ σωρὸς τῶν λίθων, ὃν κατ' ἀποστάσεις διακρίνει τις παντοῦ καὶ ἐκ τῆς διευθύνσεως, ἣν ἔχει, ἐννοεῖ ἂν Χριστιανοῦ ἢ Ὁθωμανοῦ ἐστίν, ἐκ δὲ τῶν διηγίσεων τοῦ συνοδεύοντος ἀγιογιάτου μανθά- νει πολλάκις τὰ τῆς διαδραματισθείσης σκηνῆς.

Κατὰ τὴν ἐνδομασίαν διαφέρουσιν οὔτοι ἐπίσης τῆς Ἐπάνω Σκάλας, καθότι πάντες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, φοροῦσι τὴν φουστάν- νέλλα ν καὶ τὴν φλοκάταν, ἐνῶ οἱ ἑλληνόφωνοι ἔχουσι τὰ βα- ρέα σιγούνια καὶ σπανίως κάτωθεν τούτων καὶ τὴν φουστανέλλα, ὀλιγόπτυχον ὄμως.

Τὸ περίεργόν ἐστίν ὅτι εἰς τὰς συναναστροφὰς καὶ τὰς διασκεδά- σεις οἱ ἄνδρες τραγωδοῦσι πάντοτε τὰ ἑλληνικὰ δημῶδη ἄσματα, ἅτινά εἰσι πλεῖστα καὶ ἐξ ὧν δύναται τις νὰ καταρτίσῃ πλουσίαν ἀνεκδοτον συλλογὴν· δυστυχῶς ὄμως οἱ πανταχοῦ τῆς ἐπαρχίας διδάσκαλοι δὲν ἐκτιμῶσιν ἐπαρκῶς τὴν ἀξίαν τῶν πολυτίμων τούτων μνημείων.

Οἱ ἑλληνόφωνοι τῆς Ἐπάνω Σκάλας ἐπιδίδονται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν κατεργασίαν τῶν ἐρίων· ἐκάστη οἰκία ἔχει τὸ ὑφαντήριόν της, ἡ δὲ οἰκοδέσποινα κατ' ἔτος κατασκευάζει τὰ τῆς οἰ- κίας χρήσιμα ἐνδύματα, ὡς καὶ ἐκεῖνα, ἅτινα πωλεῖ μετὰ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς, κατεργασμένη εἰς τὴν ἀγορὰν Παραμυθίας κατὰ τὴν πανήγυριν Ἀμπεθον, ἢ καὶ κατὰ τὰς ἐβδομαδιαίας ἀγορὰς.

Οὔτοι διετήρησαν ἴγνη καταφανῆ ἐν τε τῇ μορφῇ καὶ τῇ ὀμιλίᾳ τῆς ἐπιδράσεως τῶν Σλαβικῶν φύλων. ἅτινα κατέκλυσάν ποτε τὴν χώ- ραν ταύτην, εἰς ἣν ἄφησαν καὶ πλεῖστα ὀνόματα τῶν χωρίων, ὡς Πάπο- θον, Γρανίτσα, Λαμπανίτσα, Λιθίγιτσα, Γρίμποθον κτλ.

Ἄλλὰ καὶ πλεῖσται λέξεις ἑλληνικαὶ ἀρχαῖαι, μὴ σωζόμεναι ἄλλα- χού, διασώζονται ἐνταῦθα, οὕτω γὰρ ἔγα, γενικῶς λέγουσι τὴν αἶγα (γίδα), διχάλα ξίλον εἰς δύο διηρημένον κτλ. τὰ δὲ δημῶδη ἄσματα εἰσι πολλὰ καὶ ποικίλα, ταῦτα δ' ἀκούει τις, ἀδόμενα καὶ γυναικῶν ἐν τοῖς χοροῖς μάλιστα, οὗς μετὰ τῶν ἀνδρῶν συγκροτοῦσιν εἰς κύκλον πολυαν- θρωπότατον ἐν γάμοις καὶ πανηγύρεσιν.

Ἐντύπωσιν ἐνεποίησέ μοι πάντοτε ἐν τοῖς γάμοις καὶ ἡ σημαία, ἥτις κυματίζει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, μέχρις οὗ λήξῃ ὁ γάμος καὶ ἀπέλθωσιν ἅπαντες οἱ προσκεκλημένοι. Αὕτη φέρει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐπὶ λευκοῦ πεδίου τετραγώνου ἐρυθροῦν σταυρὸν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς I. X. NIKA, ἢ τὸν καθαλάρα ν Ἁγίον Γεώργιον. Ὅποταν μετα- θάινωσι πρὸς παραλαβὴν τῆς νύμφης, ἡ σημαία προπορεύεται κρατου- μένη ὑπὸ ρωμαλέου νέου, ἅμα δὲ φθάσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐμπήγνυται που ἐν τῇ αὐλῇ ἐν μέσῳ τυφεκοβολισμῶν, ἵνα ἀνασπασθῇ πάλιν ὁμοίως ἐν τῇ ἐπιστροφῇ καὶ κυματίζῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ, ἥτις οὕτω πασίγνω- στος καθίσταται.

Μεταθίνει καὶ ὁ γαμβρὸς εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης μετὰ τῶν ἄλ- λων συμπεθερῶν, ἵσταται δὲ πάντοτε ὄρθιος μετὰ δύο ἄλλων ὀμη- λίκων τοῦ πανόπλων, τῶν ἀδελοποιτῶν, καὶ δὲν συμμετέχει τῆς γενικῆς εὐθυμίας ἐξ αἰδοῦς.

Ὅταν πλησιάσῃ ἡ νύμφη, ἡ θύρα ἡ ἐσωτερικὴ τῆς οἰκίας τοῦ γαμ- βροῦ δαφνοστολίζεται, αὕτη δέ, ἵνα ἔμβη, ἀφείλει νὰ διασκορπίσῃ διὰ τῆς χειρὸς της τὰς δάφνας τῆδε κάκεισε καὶ πράττει τοῦτο μετὰ τόλμης, εἶτα ρίπτει κσουλόραν ἐπὶ τῆς στέγης τῆς χαμηλῆς πάντοτε οἰ- κίας καὶ χρεῖε εἰς τρία μέρη τὴν θύραν διὰ μέλιτος, ὅπερ τῇ προσφέρε- ται ὑπὸ τῆς πενθερᾶς, καὶ τέλος ὀδηγεῖται ἐντὸς ὑπὸ τοῦ διελθόντος πρῶτον τὸν οὐδὸν γαμβροῦ.

Ἄλλὰ τὴν σημασίαν καὶ εἰς ἄλλην περίστασιν εἶδον νὰ μεταχειρί- ζονται. Μετεφέρτετο εἰς τὴν ἐσχάτην του κατοικίαν νεκρίας ἀνδρείος καὶ μειλίγιος, πρὶν προφθάσῃ νὰ συζευθῇ μετὰ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ καὶ προπορεύετο τῆς ἐπικηδείου πομπῆς ἢ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου σημαία, ἥτις θὰ προπορεύετο τῆς χαμηλίου συνοδείας, ἐὰν ὁ θάνατος δὲν παρένε- θαινε καὶ οὕτω νυμφίον πάλιν τὸν ἐκάλυψε τὸν ψυχρὸν χῶμα.

Πόσον ἀγνὸν καὶ λεπτὸν τὸ αἶσθημα τοῦτο τῶν ἑλληνοφώνων κατοί- κων τοῦ τμήματος Παραμυθίας!

Ἐν Παραμυθίᾳ.

Δ. Α. Η.

ΠΟΘΟΣ.

Θέλω πτήσεις αἰθερίας
εἰς τὸ πνεῦμά μου νὰ δώσω,
θέλω χώρας οὐρανιας
νὰ πετάσω, ν' ἀσπασθῶ
ὅπου με ὠθεῖ ὁ ἔρως
τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ τελείου
κ' εἰς τὰ φῶτα τοῦ αἰθέρου
τ' ἀργυρᾶ νὰ ἐμπνευσθῶ.

Θέλω τοῦ γιγνίου κόσμου
τὴν ἀχλὺν νὰ διαλύσω
καὶ ἡ πτέρυξ τοῦ νοός μου
πρὸς τὰ ὕψη ν' ἀνοιχθῇ·
πρὸς ἐκτάσεις, θέλω, νέας
νὰ μ' ὠθίσ' ἡ φαντασία
καὶ ὁ φάρος τῆς ιδέας
ἐμπροσθέν μου ν' ἀναφθῇ.

Εἰς τὰ ὕψη τοῦ αἰθέρου
θείας ἡδονὰς ν' ἀντλήσω
κ' ἐσραεὶ νὰ παρατιθῶ
τὴν προμήτορά μας γῆν.
ὦ! . . . ποθῶ τὸ ἰδεῶδες
καὶ τὸ ἄπειρον νὰ φθάσω
κ' εἰς τὸν Πλάστῃν νὰ πετάσω,
τῆς ιδέας τὴν πηγίν.

Κ. Α. Η.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ἀμερικανικὴ ἰδιοτροπία. — Αἱ Ἀμερικανίδες τοῦ Πιτσβούρ- γου ἐπιχειροῦσι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην σταυροφροσίαν ἐναντίον τῆς ὑ- περβολικῆς ἔξεως τῶν Ἀμερικανῶν τοῦ «πτύειν κατὰ γῆς», ἰσχυρίζομε- ναι (μετὰ τινοῦ δικαίου) ὅτι ἡ συνήθεια εἶναι ὄλιος ἀνάμοστος καὶ ὅτι καὶ ὑπὸ ὑγειονομικῆν ἔποψιν πολλὰ περιλαμβάνει τὰ ἀκατάλληλα.

Ἐπιρροὴ τοῦ φωτός ἐπὶ τοῦ μέλιτος. — Ἀγρότης τῆς Γερόν- δης ἀφηγεῖται σπουδαῖον πείραμα περὶ τῆς ἐπιρροῆς, ἣν ἐξασκεῖ τὸ ἰό- χρου φῶς ἐπὶ τῆς ποιότητος τοῦ μέλιτος καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν με- λισσῶν. Πρὸ πολλοῦ δ' ἦδη ὁ ἀμερικανὸς Πλέξαντον ὑπέδειξε τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τοῦ φωτός τούτου ἐπὶ τοῦ κλήματος καὶ τῆς σταφίδος· ἀλλ' ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐφευρέσεως ταύτης δὲν ἐπεκυρώθη εἰσέτι.

Νέα ὑποδήματα. — Τὰ σχοινόπλεκτα ὑποδήματα μεγάλως ἐκτι-

τῶν προγόνων, ἵς μετεῖχον οἱ ἀρχηγοί, οἵτινες ὤφειλον νὰ τρέφονταί κατ' ἰδίαν, ἐπὶ ἱεροῦ ἐδάφους· πᾶν νόσημα ἀπεδίδοτο εἰς σφάλμα ἐν σχέσει πρὸς τὸ τ α μ π ο ὦ. Τὸ πλεόνασμα, οὕτως εἶπεν τοῦ πληθυσμοῦ, ἔντισι νήσοις, ὅπου ὁ βίος ἦτο δυνατὸς μόνον δι' ἀριθμὸν κατοίκων αὐστηρῶς περιορισμένον, συνεπήγετο ἀνθρωποθυσίαν καὶ παιδοκτονίαν· ἡ ζωὴ τοῦ ἀρτιγεννήτου βρέφους διετηρεῖτο μόνον ὅταν ὁ θάνατος γέροντος ἐκένου μίαν θέσιν.

Ποδῆλατον μετὰ 28 θέσεων.— Πεζοὶ εὐζωνοὶ τοῦ 21ου γαλλικοῦ τάγματος, ὕπερ φρουρεῖ ἐν Μομπελιάρ, ἐτέλεσαν πειράματα δρόμου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μπελφόρ δι' ἐνὸς τετραπύργου ποδηλάτου, ἔχοντος ὀκτώ καὶ εἴκοσι θέσεις καὶ κατασκευασθέντος ὑπὸ τοῦ ὑποταγματάρχου τοῦ τάγματος τούτου.

Τὸ τετραπύργον τοῦτο ποδηλάτον εἶναι εὐμέγεθες καὶ ἔχει δύο κινητήριους τροχοὺς καὶ δύο τοιούτους πρὸς διεύθυνσιν αὐτοῦ. Οἱ πρῶτοι κινουῦνται ὑπὸ 28 ζευγῶν ποδοπλήκτρων, ἅτινα χρησιμοποιοῦσιν 28 στρατιῶται. Τὰ ποδοπλήκτρα ἐξαρτῶνται ἀπ' ἀλλήλων ἕκαστον καὶ εἶναι συμπελεγμένα πρὸς ἄλληλα. Ὁ ἐφευρέτης ὑποταγματάρχης διηύθυνε τοὺς κινητήριους τροχοὺς. Ἡ μέση ταχύτης τοῦ τετραπύργου τούτου ποδηλάτου, δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν ταχύτητα τριποδίζοντος ἵππου.

ΓΝΩΜΑΙ ΣΟΦΩΝ.

Ἡ ἀδυναμία δὲν εἶναι κακόν, ἀλλ' εἰς τὸ κακὸν ἄγει. Ὁ κακὸς πράττει τὸ κακόν· ὁ ἔχων ἀδυναμίαν ἐπιτρέπει τὴν διάπραξιν αὐτοῦ.

X. . .

Ἵνα εὐρίσκησιν εἰς ἀγαθὰς μετὰ πάντων σχέσεις, δὲν πρέπει νὰ διακόπτῃς τὸ στάδιον τοῦ ἄλλου.

ADOLPHE D' HOUDETOT

Αἱ μετὰ θάνατον ἐξυμνούμεναι γυναῖκες εἶναι ἐκεῖναι, περὶ ὧν ἐλάχιστος ἐγένετο λόγος διαρκοῦντος τοῦ βίου αὐτῶν.

MARIE LECZINSKA.

Ἡ μεταμέλεια ἐπὶ ἁμαρτίᾳ, τῷ Θεῷ μόνον γνωστῇ, δὲν παρατείνεται ἐπὶ μακρόν.

Εἰς μοναχός.

Ὁ ἀγαπῶν ἡμᾶς εἶναι μείζονος λύπης ἄξιος ἢ ὁ ὑφ' ἡμῶν ἀγαπώμενος.

VIRGINIE DÉJAZET.

Ὁ ἔρως εἶναι τελειοποίησις τοῦ πόθου ἢ διαστροφὴ αὐτοῦ ὑπὸ τῆς φιλολογίας.

OCTAVE FEUILLET.

Τὸ δεύτερον ἡμῶν τοῦ βίου καταναλίσκεται πάντοτε εἰς ἐπανάληψιν τοῦ πρώτου.

HENRI LAVEDAN.

Τὸ πρῶτον πλεονέκτημα ἱστορικοῦ εἶναι ἡ στέρησις εὐφύας τοιαύτης, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐφευρίσκη.

STENDHAL.

Τὸ ἀποφεύγειν τοὺς φίλους εἶναι ἐλάττωμα διὰ τὸν ἰδιώτην καὶ ἀρετὴ διὰ τὸν ἐν δημοσίῳ ὑπουργῆματι.

G. M. VALTOUR.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ.

ΟΛΙΓΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΠΟΝΤΟΣ

A'.

[Ἡ κατωτέρω διατριβή, ἀφιερουμένη «Τῷ σεβάσμιωτάτῳ καὶ φιλομουσοτάτῳ ἀγίῳ Ἀμασειᾶς κ. κ. Ἀνθίμῳ, ὡς ὑπερτίμῳ καὶ ἐξάρχῳ παντὸς Εὐξεινοῦ Πόντου», ἀπεστάλη ἡμῖν ἐκ Καισαρείας ὑπὸ τοῦ τέως ἐν τῇ αὐτῇ ἱερατικῇ σχολῇ καθηγητοῦ κ. Β. Μυστακίδου].

Ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἀναχωρητηρίου τῆς παρὰ τὴν Καισαρείαν ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου πρὸς ΒΑ τοῦ ὑψικαρήνου καὶ χιονοθρέμματος Ἀργαίου (Erdjias-dagi) ἔνθα ἀπὸ δεκαετίας ἱδρύται πρὸς καλὸν τῆς φίλης Καππαδοκίας καὶ τῆς καθόλου Ἑλλάσσανος Ἀσίας ἡ λεγομένη Ἱερατικὴ Σχολὴ λαμβάνομεν καὶ ἡμεῖς τὸ θάρρος νὰ ἐπιστείλωμεν τῇ καλῇ Ἐπιθεωρήσει τοῦ καλλίστου Νεολόγου πρὸς δημοσίευσιν ὀλίγα τινὰ Γεωγραφικὰ μελετήματα. Ταῦτα δὲν ἐμφανίζουσι τὸ τέλειον, διότι μακρὰν τῶν ἐπιστημονικῶν κέντρων διατελοῦντες στερόμεθα βιβλιοθηκῶν καὶ ἐτέρων βοηθημάτων, εἶναι ὅμως οἰονεὶ αὐτοσχεδιάσματα μικρὰ μὲν ἀλλ' εἰλικρινῆ καὶ ὅσον οἶόν τε ἀκριβέστερα. Εἰς τὴν σύνταξιν τοιούτων σχεδιασμάτων ὠρμήθημεν ἐκ πολλῶν αἰτίων ἀλλὰ τέλος ἐν τῇ πράξει ἐκ τῆς ἀτελείας τῶν παρ' ἡμῖν ἐγκεκριμένων ἢ μόνων ἐγκεκριμένων Γεωγραφικῶν Ἐγχειριδίων, καὶ ἐκ τῆς περὶ τὸ μάθημα τοῦτο ἰδιαιτέρας προθυμίας καὶ στοργῆς τῶν μαθητῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς Γυμνασίου, οὓς ἀνελάβομεν καὶ καὶ τὴν Γεωγραφίαν νὰ διδάξωμεν. Ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενοι ἄξιον ἡγοῦμεθα ν' ἀπονεύωμεν τοῖς ἡμετέροις μαθηταῖς τὸν προσήκοντα ἔπαινον ἐπὶ τῇ θερμῇ ὑποδοχῇ τοῦ μαθήματος τούτου καὶ τῇ προδῶν αὐτῶν, ἧτις εἶναι ἡ μόνη συνήθως ἱκανοποίησις τῶν πολυειδῶν τοῦ διδασκάλου κόπων καὶ νὰ συστήσωμεν αὐτοῖς τροφὴν καὶ παιδείαν, δι' ἧς ἡμέραν τινὰ εὐπρόσωποι πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος ἐρεθίσσονται.

Ὁ τι ἡ Γεωγραφία θεωρεῖται καὶ ὀφείλει νὰ καταστῇ εἰς τῶν σπουδαιοτάτων καὶ μᾶλλον ἀναγκαίων παραγόντων τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν παιδείας οὐδεὶς νῦν ὁ μὴ ἀναμολογῶν. Κίνησις περὶ τὰ Γεωγραφικὰ ἤρξατο εὐτυχῶς παρατηρουμένη ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος, κατενοήθη δὲ τέλος ὅτι τὸ μάθημα πρέπει ν' ἀνυψωθῇ εἰς τὴν προσήκουσαν αὐτῷ τάξιν καὶ περιωπῆν. Μετ' εὐχαριστήσεως παρατηρήσαμεν ὅτι ἐν τοῖς προγράμμασι καὶ τῶν Γυμνασίων ἀνεγράφησαν ὠραὶ διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας. Νέον μάλιστα πρόγραμμα Γυμνασίου μετὰ πρακτικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ τμήματος συνταχθέν ὑπὸ εἰδικῶν ἀνδρῶν ἐκ τῶν μελῶν τῆς σοβαρᾶς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας καὶ κατ' ἐντολήν Αὐτῆς (1892 τύποις Παπκαγεωργίου) δρῖζει καὶ ἀξιοεῖ σειρὰν συνεχῆ ἐπὶ 7 ἔτη διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας παράλληλον πρὸς τὴν τῆς Ἱστορίας κατὰ τὰ πρῶτα πέντε ἔτη. Οἰκοθεν νοεῖται ὅτι δὲν πρόκειται περὶ Ἐμπορικῆς Σχολῆς ἢ Λυκείου ἐμπορικοῦ κτλ, ἐν οἷς ἡ διδασκαλία τῆς Γεωγραφίας ἐκτείνεται πολὺ περισσότερον.

Ἄλλ' ἐπιτραπήσεται ἄρα γε ἡμῖν ἐντεῦθεν μία μόνη παρατήρησις τοῖς σοφοῖς καὶ περισπούδαστους ἐταίροις τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας; Δὲν ἦτο ἄρα γε καλὸν καὶ δυνατόν ἐν ταῖς δύο ἀνωτέροις τάξεσιν ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τούτου νὰ ἐτελεῖτο δίωρος καθ' ἐβδομάδα ἀντὶ ὠριαίας; Ἐν τοῖς γερμανικοῖς καὶ γαλλικοῖς γυμνασίοις διδάσκονται ἐν περισσοτέροις ὡραῖς καὶ πολὺ πλείονα. Ἐὰν τάξις τις ἔχη ὠριατὸν τὸ μάθημα, τοῦτο προσέρχεται ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς διδασκίας ὕλης: ὠριατὸν μάθημα ἀλλ' ἀνάλογος καὶ ἡ διδασκία ὕλης, οὕτω π. χ. διδάσκειται μόνον ἡ Γεωγραφία τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐν ἑτέροις ὡρᾶς καὶ τάξει μόνον ἡ τῆς Ἰταλίας, ἐν ᾧ αἱ ἄλλαι τάξεις ἔχουσι δίωρον τὴν διδασκαλίαν τῆς περιόδου οὔσης δεκαετοῦς. Ἄλλαχού ὡς ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Βυρτεμβέργης, ἔνθα καὶ τὰ παιδεύσεως ὑπὸ τινος ἐπόψεως ἔχουσι κάλλιον ἢ ἐν ταῖς λοιποῖς κρᾶται τῆς Γερμανικῆς

Αυτοκρατορίας ἐν μιᾷ καὶ ἡμισεῖς ὥρᾳ μία τάξις διδάσκεται ἐπὶ ἐν σχολικὸν ἔτος μόνον τὴν Γεωγραφίαν τοῦ βασιλείου καὶ τὴν τῆς Παλαιστίνης ἑτέρα πάλιν τάξις τὴν Γεωγραφίαν τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου, ἢ μόνον τὴν Εὐρώπην πλὴν τῆς Κεντρικῆς κτλ. Καὶ ἐν αὐτοῖς μάλιστα τοῖς προγράμμασι τῶν ἀνωτέρων τοῦ θήλεος φύλου ἐκπαιδευτηρίων τῆς Πρωσίας ἡ περίοδος τῆς διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας εἶναι ὀκταετής συμβαδίζουσα τῇ τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, τὸ δὲ μάθημα δίδωρον. (Δεκάτακτα παρθενωγαγεῖα). Ἀλλὰ δύναται τις ν' ἀντιτάξῃ ἡμῖν οὐχὶ ἄνευ λόγου ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ν' ἀπαιτήσωμεν πολλὰ καὶ δυσέφικτα καὶ δι' ἐνὸς ἡμέρας νὰ προβῶμεν εἰς γενναϊότεραν ρύθμισιν· σπέρζωμεν τοῖς παρῶσι καὶ μὴ σπεύσωμεν πρὸς τὰ τό γε νῦν ἀκατόρθωτα· διότι οὐδόλως ἀπίθανον καὶ τὸ κατ' ἐντολὴν τῆς μεγάλης Ἐπιστημονικῆς Ἐταρείας πρόγραμμα νὰ μὲν ἀνεφάρμοστον ἐν ὕλῃ ἢ ἐν μέρει. Πρὸς δὲ τούτοις ἐπίσης δύναται τις νὰ ἀντιπαρηγήσῃ ὅτι καὶ αὕτη ἢ ἐν τῷ προγράμματι ἀναγραφῇ ἑτέρα ἔτι ὥρα, θὰ καθίστα φορτικώτερον τὸ πρόγραμμα καὶ τοῖς μαθηταῖς θὰ προῦξεται βῆρος καὶ κόρον. Ἐπὶ τέλος ἐὰν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ σφώτατον Σπεῦδε βραδέως, τὸ πρῶτον παραδεχθῶμεν τὸ δεύτερον ἀρνούμεθα καὶ ἀποκηρύττομεν· διότι ἐξ ἰδίας τοῦλάχιστον πείρας προαγόμεθα νὰ δηλώσωμεν ὅτι οἱ μαθηταὶ φιληθοῦσι τῷ μαθηματι τούτῳ καὶ τέρπονται ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας πλουτοῦντες τὰς γνώσεις αὐτῶν.

Βεβαίως ἡ Γεωγραφία δὲν πρέπει νὰ διδάσκηται ἀτελῶς· δὲν πρέπει νὰ περιορίζηται εἰς τὴν ξηρὴν ἀπαρίθμησιν ὀνομάτων πόλεων ἢ ἀριθμῶν πληθυσμῶν κατ' ἔτος μεταβαλλομένων, οἵτινες τὴν μνήμην μόνον ἐπιβαρύνουσιν ἄνευ ἀποτελέσματος. Τούναντίον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ πρέπει νὰ παρέχῃται ὕλη τερπνὴ καὶ ποικίλη περιγράφουσα ὑφ' ὅλας τὰς ὄψεις τὴν γῶραν, ἣν νοεῶς μετὰ τῶν μαθητῶν ἐπισκεπτόμεθα ἄνευ πολλῶν διατυπώσεων καὶ διαβατηρίων. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δὲν ἐπαρκεῖ βεβαίως ἡ ὠριαία ἢ ἡ δ' ὥρος διδασκαλία ἐν ἐνὶ σχολικῷ ἔτι περὶ τῆς Ἀσίας τῆς Ἀφρικῆς Ἀμερικῆς καὶ Ὀκεανίας, ὡς οὕτω π. χ. ὠρισταί ἐπιστήμω ἐν τοῖς κοινοῖς τῶν σχολαρχείων τῆς Ἑλλάδος προγράμμασι διὰ τὴν ἀνωτάτην αὐτῶν τάξιν, τὴν προγυμνασιακὴν ἢ τὴν τρίτην ἑλληνικῶν, ὡς κοινώτερον αὐτὴν ἀποκαλοῦμεν. Πῶς εἶναι δυνατόν τελεσφόρος νὰ διδάχῃ τὸσαῦτα ὅλη ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ σχολικῷ ἔτι; Ἡμεῖς τοῦλάχιστον τοῦτο θεωροῦμεν ἀδύνατον καὶ ἀκατανόητον καὶ ἐν τούτοις οὕτω ἐξακολουθεῖ γινόμενον. Ἐνεκα δὲ τῆς ἐπιπολαιότητος ταύτης τῆς διδασκαλίας οὐδεὶς γενναῖος καρπὸς ὀρέπεται· ὅτι δὲ ἀληθῆ καὶ οὐχὶ ὑπερβολικὰ λέγομεν ἔστωσαν μαρτυρία τρανὰ καὶ ἐπίσημα αἰ κατὰ τὸ προπαρελθὸν ἔτος εἰσιτήριοι ἑξετάσεις εἰς τὴν Ναυτικὴν τῶν δοκίμων σχολῆν, καθ' ἃς οἱ ἐξεταζόμενοι κατεδείχθησαν ἄγνωστον καὶ αὐτὰς τὰς στοιχειωδέστατας γεωγραφικὰς γνώσεις καὶ μετ' ἐπαίνων ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπείας. Ἐκτοτε ἐγένετο τι ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τῆς παιδευτικῆς τοῦ ἔθνους παιδύσεως; Ἰσως σήμερον ἐπὶ τοῦ ρέκτου καὶ δραστηρίου ὑπουργοῦ τῆς παιδύσεως ἐν Ἑλλάδι ἐν τῇ γείτονι γῶρᾳ ἀναζωπυρηθῇ τὸ μάθημα τοῦτο ὑπὸ δὲ τῆς Α. Σ. τοῦ μητροπολίτου Νικομηδείας κ. κ. Φιλοθέου ἡμετέρου σεβαστοῦ καὶ πεπνυμένου διδασκάλου, προσδότης τῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς παρ' ἡμῖν. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐν τοῖς μεγάλοις κέντροις τοῦ ἔθνους ταυτὰ συμβαίνουσι, τί πρέπει νὰ ζητῶμεν ἐν τοῖς ἀποκέντροις τῆς Ἀνατολῆς χωρίοις. Κατὰ τὰς διαφόρους ἐπισκέψεις ἡμῶν ἐν τοῖς χωρίοις τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσιώτου ἐπαρχίας Καίσαρειας ἠρωτήσαμεν ποῦ κεῖται ἢ τί εἶναι ἡ Κωνσταντινουπόλις οὐδεὶς δὲ τῶν μαθητῶν ἐγίνωσκε τοῦτο, τὸ δὲ πλεον ὅτε ἔχνος χαρτῶν ἀπηντήσαμεν οὐδ' αὐτῆς τῆς αυτοκρατορίας, ἐν ἣ ἔζωμεν. Ἐν τούτοις ἐν τῇ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μέχρις ἐνταῦθα πορεῖα ἡμῶν ἐξητάσαμεν μαθητὰς ἑλληνικῶν σχολείων, οἵτινες ἐγίνωσκον τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως μῆνις!

Δι' ἡμᾶς—δημολογοῦμεν τοῦτο—δὲν ἤρκεσαν ὠριαία διδασκαλία ἐν τῇ Β' τοῦ Γυμνασίου ὅπως διεξέλθωμεν τὴν Εὐρώπην ἐφέτος καίτοι ἐπιμελῶς ἀπερζῶμεν τὴν ἀπόλειαν ἔστω καὶ μιᾶς ὥρας καὶ τὴν συμπληρωματικὴν ὕλην τοῖς μαθηταῖς κατὰ κυριακὴν παρείχομεν. Ἐπίσης μόλις κατορθώσαμεν δίδωρον καθ' ἑβδομαδὰ διδάσκοντες νὰ διέλθωμεν ἐν τῇ Α' τοῦ Γυμνασίου τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν. Τούτου ἕνεκα θαυμά-

ζομεν τὴν θαυματουργὸν ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν τὴν ταχυδακτυλογραφικὴν δύναμιν ἄλλων. Διὰ τῆς (παράλληλιστικῆς) συγκριτικῆς καὶ κατ' ἀντίθεσιν διδασκαλίας ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἐν πᾶσιν ἐπετύχομεν διδάσκοντες τοὺς μαθητὰς ὅσα ἡ δεκτικότης καὶ ἡ προθυμία αὐτῶν ἀπαιτεῖ καὶ μὴ ἐπιτρέποντες αὐτοῖς τὴν χαρτογραφίαν, ἣτις ὡς συνήθως γίνεται, εἶναι μηχανικὴ καὶ ἀγυρτικὴ, καταίξ ἀπώλεια χρόνου δυναμένου ἀλλαγῆν νὰ χρησιμοποιηθῇ. Ὁ διδάσκαλος πρέπει διὰ τῆς σαφούς αὐτοῦ διδασκαλίας νὰ ἐξοικειώσῃ τὸν μαθητὴν πρὸς γάρτην οἰασθήποτε κλίμακος ἔχων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ προχείρους χάρτας δύο ἢ τρεῖς καὶ τῆς αὐτῆς μὲν γῶρας ἀλλὰ διαφόρου κλίμακος. Ἡ δύναμις λοιπὸν τῆς Γεωγραφίας κεῖται καὶ ἐν τῇ κατανοήσει τοῦ χάρτου, τοῦτέστι τοῦ χρωματισμοῦ, ἰδιαίτερου ὄντος διὰ τὰς θαλάσσας, τὰς λίμνας, τὰ βῆθη αὐτῶν τὰ ὄρη, τὰ ὕψη αὐτῶν, τὰ ὄροπέδια, τὰς πεδιάδας, τὰ ἔθνη καὶ τέλος τὴν κλίμακα καὶ τὰς γεωγραφικὰς θέσεις. Οὕτως ὁ μαθητὴς ἄμα γνωρίζας τὴν φυσικογνωμίαν τοῦ χάρτου καὶ τὰ τῆς κλίμακος δύναται ἐν μεγαλειτέρᾳ κλίμακῃ νὰ κατασκευάσῃ τὴν ἐπαρχίαν ἐν ἣ οἰκεῖ, χωρὶς ὑποτιθέμενος τὴν πρῶτον μηχανικῶς ν' ἀναγράψῃ. Ἡ δὲ ἔθεν ἐκ τοιαύτης μηχανικῆς ἐργασίας ὠφελία δὲν ἰσοφαρίζει τῇ τιμῇ τῆς τοῦ δαπανωμένου χρόνου. Δὲν θέλομεν δὲ ἐνταῦθα νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ χαρτογραφία ὀφείλει νὰ γίνηται ἐπὶ μελανοπίνακος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διδάσκοντος ἐν ταῖς ἀνωτέροις τάξεσι τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ ὅτι ὑπάρχουσι νῦν ἐν Εὐρώπῃ οὐκ ὀλίγοι ἐκ τῶν ἐνδοξῶν, οἵτινες κατὰ ταύτης ἀποφαίνονται. Σπανίως ἐν ταῖς γυμνασιακαῖς τάξεσι περιγράφουσι ἐπὶ τοῦ μελανοπίνακος πράγματά τινα, τούτῳ δὲ ἐπεχειροῦμεν μόνον προκειμένου περὶ πόλεως τινος ἐκ τῶν πρωτευουσῶν ἢ περὶ λίμνης περὶ ἣν διάφοροι πόλεις ἀνῆκουσαι εἰς διάφορα βασίλεια κλ.

Ἡ τῆς Γεωγραφίας διδασκαλία θὰ εἶχε μεγαλειότεραν τὴν μορφωτικὴν δύναμιν καὶ καρποφορώτερα θὰ ἐπήνεγκε τὰ ἀποτελέσματα ἐὰν ἐδιδάσκετο τὸ μάθημα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου τοῦ τὴν Ἱστορίαν, ἢ τὴν Γεωλογίαν, τὴν Κοσμογραφίαν διδάσκοντος· ἐξαίρομένης πάντοτε κατὰ τὰ ἀπανταχοῦ εἰθισμένα τῆς περὶ τῶν ἡμετέρων χωρῶν διδασκαλίας, ἐν αἷς κινουμέθα καὶ ἐπιμέν. Δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ ὑπομηθῶμεν ἐνταῦθα τὴν στενὴν συνάφειαν καὶ ἀρμονικὴν σύνδεσιν τῶν ἐπιστημῶν τούτων καὶ ἄλλων ἔτι σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὴν Γεωγραφίαν· διότι ἡ ἐξέτασις τοῦ πράγματος τούτου ἄγει ἡμᾶς εἰς νέα σημεῖα ἔξω τοῦ ἡμετέρου ἡμέματος καὶ ἀπαιτεῖ χρόνον καὶ μεζιζὸνα ἐπιστασίαν περὶ τὴν διαπραγματέυσιν. Ἐνεκα τῆς πρὸς τὴν Ἱστορίαν καὶ Χρονολογίαν π. χ. στενῆς συναφείας τῆς Γεωγραφίας εὑρέθησαν οἱ ἀποπειραθέντες καὶ ἐν αὐτῇ τῇ σοφῇ Γερμανίᾳ νὰ συνδέσωσι τὰ δύο ταῦτα μαθήματα ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀλλ' αἱ ἀπόπειραι αὐτῶν δὲν ἔσχον τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Τὸ μόνον ὑπερὸ ὠφέλιμον θεωρεῖται εἶναι νὰ συμβαδίζῃ ἡ Γεωγραφία τῇ Ἱστορίᾳ· εἰς δὲ καὶ αὐτὸς διδάσκαλος νὰ διδάσκη τὰ μαθήματα ταῦτα οὐ μόνον ἐν τῇ αὐτῇ τάξει ἀλλὰ καὶ ἐν ὅλαις, καὶ εἰ δυνατόν νὰ ὑπάρχουσιν εἰδικώτερον κατηρητισμένοι ἐν ἑκατέρῳ τῷ μαθηματι διδάσκαλοι. Αἱ γεωγραφικαὶ ὁμῶς γνώσεις δυστυχῶς ὡς ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ πράγματα, εἶνε terra incognita εἰς πολλοὺς καὶ δὲν εἶναι κτῆμα πάντων. Ἡ Γεωγραφία εἶναι ἐπιστήμη συνεταιρική, εἶναι κέλυτρον γνώσεων ἐκ πολλῶν κλάδων τῆς καθόλου ἐπιστήμης. «Sie ist ein vortrefflicher Vereinigungspunkt der verschiedensten Wissenschaften» τοῦτέστι αὕτη εἶναι ἐξαίρετος συναφὴ τῶν μᾶλλον διαφορῶν ἐπιστημῶν· ἔλεγέ μοι ὁ καὶ τῆς ἱστορικῆς Γεωγραφίας πολυτιμώτατος καὶ σεβαστὸς καθηγητὴς κ. D. Schäfer καὶ πράγματι ἡ Γεωγραφία συνέχεται τῇ Ἱστορίᾳ, τῇ Μυθολογίᾳ, τῇ Ἀρχαιολογίᾳ (ἰδιαίτατα ἐν Ἑλλάδι) τῇ Ἐθνογραφίᾳ, τῇ Κλιματολογίᾳ, τῇ Φυσικῇ Ἱστορίᾳ (Ζωολογίᾳ, Ὀρυκτολογίᾳ, Γεωλογίᾳ) τῇ Ἐμπορίᾳ, τῇ Πλουτολογίᾳ, τοῖς θρησκευάσει, τοῖς πολιτεύμασι κλ. κλ. Ἡ Γεωγραφία λοιπὸν ἐξετάζει πάντα τὰ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς γῆς, διὰ τοῦτο δὲ ἵνα μὴ πωῶμεθα διαιρέσεις αὐτῆς δεόν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ νὰ λαμβάνωμεν ὅτι ἀνάγκη πρὸς μόρφωσιν τῶν διδασκωμένων καὶ χρήσιμον αὐτοῖς. Καὶ περὶ σιδηροδρόμων πρέπει νὰ γίνηται λόγος καὶ περὶ μεγάλων αἰεροπλοικῶν ἐταιριῶν καὶ περὶ διωρῶν κλ. καὶ περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἔθνων τῆς ὕλικῆς καὶ τῆς ἰθικῆς, περὶ τῆς παρ' αὐτοῖς ἐκπαιδείσεως, περὶ τῶν προϊόντων, ἐμπορίας, ναυτικοῦ,

κλ. κλ. Διὰ τῶν καλῶν καὶ μεγάλων γεωγραφικῶν πινάκων—γεωγραφικῶν βεβαίως—διότι ἐκτός τῶν τῆ συνδρομῆ τοῦ ἔθνικοῦ εὐεργέτου κ. Στ. Ζαφειροπούλου ἄλλους τοιοῦτους ἑλληνοιστὶ δὲν ἔχουεν δυνάμεθα ἀπαξ τὰς κληῖδας τῆς χρήσεως αὐτῶν τοῖς μαθηταῖς παραδίδοντες ὅλα νὰ δείξωμεν. Ἐπαναλαμβάνομεν δὲ πάλιν ἵνα μὴ θεωρηθῶμεν ὑπερβολικοὶ καὶ ἐπιζητοῦντες ἀνέφικτα ὅτι ἐκ πάντων τῶν κλάδων τῆς καθόλου ἐπιστήμης πρέπει νὰ ἀναφέρονται καὶ νὰ προσφέρονται τοῖς μαθηταῖς τοσαῦτα μόνον ὅσα ἤθελον συντελέσει εἰς τὴν ἐξήγησιν ὠρισμένων φαινομένων τῆς χώρας, ἣν θὰ περιγράφωμεν.

Πρὸς τοῦτοις ὅμως ἐλησημονήσαμεν νὰ ὑποδείξωμεν καὶ τὸ σπουδαιότερον οὐχὶ τὴν ἄλλεψιν γεωγραφικῶν Ἐγχειριδίων καταλλήλων ἢ χαρτῶν ἐν μεγαλειτέρῃ κλίμακι, ἀλλὰ προσώπων διδασκόντων τὸ μάθημα τοῦτο καταλλήλως καὶ ἐπωφελῶς. Δέον νὰ παρασκευάσωμεν διδασκάλους ἐπὶ τούτῳ, λέγουσιν οἱ Γάλλοι, οἵτινες μετὰ τὸ 1870 ἔκτακτον εἰς τὰς γεωγραφικὰς μελέτας στοργῆν καὶ ἐπιμονὴν ἔδειξαν καὶ δεικνύουσιν τοιαύτην μάλιστα, ὥστε ἐκ τῶν 263 Γεωγραφικῶν Ἐπιθεωρήσεων αἰτίας τῆ 1890 ἐξεδίδοντο ἐν ὅλῃ τῇ Εὐρώπῃ (Revue et Publications périodiques traitant de sciences géographiques) αἱ 80 τόπον ἐκδόσεως καὶ συντάξεως ἔχουσι τὸ κλεινὸν τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἔδαφος. Δέον πρὸ παντός νὰ ἀποκτησῶμεν διδασκάλους καταλλήλους πρὸς διδασκαλίαν τοῦ ὠφελιμωτάτου καὶ τερπνοτάτου καὶ ἀναγκασιτάτου τούτου μαθήματος ἀναφωνοῦσιν οἱ Γερμανοὶ καὶ σκέψεις ἀνταλλάσσονται περὶ τοῦ καταρτισμοῦ τοιοῦτων διδασκάλων ἀκαδημεικῆν μόρφωσιν ἐχόντων. «Die Vorbereitung der Lehrer dieses Gegenstandes wird eine andere werden müssen, als sie vielfach bisher gewesen ist» ἔγραψεν ὁ ἐν Βερολίῳ διδάκτωρ κ. M. C. P. Schmidt τῆ 1887 συμφοιτητῆ τιμῆ ἡμῶν, ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον «Ἡ παρασκευὴ τῶν διδασκάλων τοῦ μαθήματος τούτου (τῆς Γεωγραφίας δηλ.) πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ εἶνε ἄλλη τις ἢ ἡ μέχρι σήμερον» ἐν ἄλλαις λέξεσιν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Γερμανικῇ ἀπήτουν μόρφωσιν νέαν καὶ ὅλος ἐπὶ νέων βάσεων διδασκάλων τῆς Γεωγραφίας. Καὶ ἡμεῖς; . . . Τούτο εἶνε τὸ πᾶν. Ἐντεῦθεν ἡ κακὴ καὶ ἄκαρπος διδασκαλία. Τίς λοιπὸν ἡ διόρθωσις;

Μετὰ τὰς ὀλίγας ταύτας νύξεις προβῶμεν εἰς τὸ κύριον ἡμῶν περὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου θέμα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

1) Ἀλλαχοῦ πάλιν τὰ τοῦ οἰκείου κράτους μετὰ Στοιχείων τῆς μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας. Πρὸς. Programmes de l'enseignement secondaire classique . . . Paris 1892. Ἄλλως τε καὶ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ γίνονται γεωγραφικαὶ προθεμελιώσεις. Προσέτι ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας τοῦ Μεσαίωνα καὶ ἡ τῆς τῶν Νεωτέρων χρόνων εἶναι τριῶρος.

2) Πρὸς. Allgemeiner Lehrplan . . . für . . . höhere Mädchenschulen entworfen von dem Preussischen Verein ect 1888.

3) Ἐτι δὲ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, εἰ δυνατόν.

4) Πρὸς. καὶ τὴν γνώμην, ἣν ἀποφαίνεται ὁ ἡμέτερος καθηγητῆς κ. I. Πανταζίδης ἐν τῇ Γυμνασιακῇ αὐτοῦ παιδαγωγικῇ σελ. 172.

5) Νῦν ἤρξατο καὶ ὁ ἐν Λειψίᾳ ἐγκατεστημένος κ. Νεράνδης τοιοῦτους νὰ παραδίδῃ χρήσιμους τοῖς γεωγραφοῦσιν. Ἡμεῖς μεταχειρίζομεθα τοὺς τοῦ Sudow-Habenicht, τοῦ Kiepert Wandkarte ἐν τῇ Σχολῇ.

6) Ἐν Γαλλίᾳ ὑφίστανται πεντήκοντα Γεωγραφικαὶ Ἐταιρεῖαι, ὧν τρεῖς ἔχουσι τὴν ἑδρὰν αὐτῶν ἐν Παρισίοις ἀριστα καὶ δικτυωτῶς καθ' ὅλην τὴν Δημοκρατίαν διακλαδίζονται. Ἀρχαιότερα πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ εἶναι ἡ μεγάλη Γεωγραφικὴ Ἐταιρεία τῶν Παρισίων ἰδρυθῆσα τῆ 1821. Τῆ 1890 ἤριθμοι 2.500 μέλη.

Ἐν Γερμανίᾳ ὑπάρχον τῆ 1890 Ἐταιρεῖαι Γεωγραφικαὶ εἰκοσι καὶ τρεῖς, ἐν Ἰταλίᾳ ὀκτώ, ἐν Αὐστρουγγαρίᾳ ἑξ, ἐν Μεγάλῃ Βρετανίᾳ τέσσαρες (ἡ Royal Geographical Society σπουδαιότατη) ἐν Ρωσίᾳ τέσσαρες. Ἐν Ἡνωμέναις Πολιτείαις δύο (μόλις 1500 μέλη ἀμφοτέραι), ἐν Βελγικῇ δύο, ἐν Ἑλλάδι ἑπτὰ, ἐν Ἰσπανίᾳ ἀγοοῦμεν ἑν ὑφίσταται τοιαύτη.

B. A. M. 5.

(Ἐπεται τοῦτο).

ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΡΩΜΑΪΚΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ.

Συγγράψαντες τὴν ἱστορίαν τῶν νομισμάτων τῆς νήσου Κύπρου ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοχθόνων ἡγεμόνων αὐτῆς μέχρι τέλους τῆς ἀλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἐδημοσιεύσαμεν αὐτὴν ἐν τῇ ἀξιολόγῳ «Ἐβδομαδιαίᾳ Ἐπιθεωρήσει τοῦ Νεολόγου».

Συμπληροῦντες οὖν καὶ ἀθίς τὴν μνησθεῖσαν ἡμῶν μελέτην ἐρχόμεθα συμπληρῶσαι αὐτὴν διὰ τῆς δημοσιεύσεως Ἀνεκδότων τινῶν νομισμάτων τῆς Κύπρου ἐπὶ Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς.

ΤΡΑΙΑΝΟΥ

1) Ἐμπ. Αυτοκρ. Καισ. Νερ. Τραϊανῶ Αριστῶ Σεβ. Γερμ. Δακ. Κεφαλὴ δαφνηφόρος Τραϊανοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ.

Ἔξ. Ἰπατο 5' ἢ Ζ', ὑπερ βεβαίως ἀναποκρίνεται τῷ ρωμαϊκῷ TR. POT. COS. VI καὶ VII). Ζεὺς ὄρθιος. χλαμύδα φορῶν καὶ κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ ἀγγεῖον καὶ ἐν τῇ ἀριστερᾷ σκήπτρον, ἐφ' ὃ κἀθῆται ἀστὸς.

2) Ἐμπ. Αυτοκρ. Καισ. Νερ. Τραϊανῶ Αριστῶ Σεβ. Γερμ. Δακ. Κεφαλὴ μετ' ἀκτίνων πρὸς τὰ δεξιὰ, διὰ χλαμύδος ἐνδεδυμένον τὸ σῶμα.

Ἔξ. Δημαρχ. Ἐξ. Ἰπατο 5'. Κοινον Κυπριων. Ἀφροδίτη Παφία ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

3) Ἐτερον. Κοινον Κυπριων Ἰπατ. 5'. Κεφαλὴ, διὰ πέπλου κεκαλυμμένην.

4) Ἐμ. . . . Νερ. Τραϊανῶ Αριστῶ Σεβ. Γερμ. Δακ. Κεφαλὴ Τραϊανοῦ πρὸς τὰ δεξιὰ, χλαμύδι ἐνδεδυμένου.

Ἔξ. Δημαρχ. Ἐξ. Ἰπατο 5'. Κοινον Κυπριων. Τὸ σύμβολον τῆς Παφίας Ἀφροδίτης μεταξὺ δύο ἀστέρων ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς, ὃ τὸ ἀέτωμα τυγχάνει κεκοσμημένον διὰ συμπλέγματος ἐξ ἀνθέων, ἐκατέρωθεν τοῦ ναοῦ λυχνία, κάτωθι τοῦ ναοῦ προαύλιον ἡμικυκλοειδὲς μετὰ κλεισίματος.

5) Ἐτερον, Ἐξ. Ἰπατο Ζ'. Κοινον Κυπριων. Ζεὺς Σαλαμίνιος ἱστάμενος.

ΔΙΔΙΑΣ ΚΛΑΡΑΣ.

6) Ἐμπ. Διδ. Κλαρα Σεβ. Σεβ. Κεφαλὴ Διδίας Κλάρας

Ἔξ. Κοινον Κυπριων. Τὸ σύμβολον τῆς Παφίας Ἀφροδίτης ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

ΣΕΠΤΙΜΙΟΥ ΣΕΒΗΡΟΥ.

7) Αυτοκ. Καισ. Α. Σεπ. Σετοκρος. Κεφαλὴ δαφνηφόρος Σεπτιμίου Σεβήρου πρὸς τὰ δεξιὰ; ὁ Σεβήρος φέρει χλαμύδα.

Ἔξ. Κοινον Κυπριων. Τὸ σύμβολον τῆς Παφίας Ἀφροδίτης ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

8) Ἐτερον. Κοινον Κυπριων. Τὸ σύμβολον τῆς Παφίας Ἀφροδίτης μεταξὺ δύο ἀστέρων ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ αὐτῆς, ἔχοντος ἀρχιτεκτονικὴν ἰδίῳ ρυθμοῦ ἐπὶ τοῦ ἀετώματος, ὑπάρχει ἡμισέληνος καὶ ἀστὴρ, ἔτι δὲ τρεῖς ὀπαὶ ἢ φεγγίται, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπιπέδου τῶν γωνιῶν τοῦ οἰκοδομήματος εὐρίσκεται ἀνά μία περιστέρα. Κάτωθι δὲ τοῦ ναοῦ ὑπάρχει ἡμικυκλοειδὲς προαύλιον μετὰ κιγκλίδων καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ εἴσοδος μετὰ δύο ἀνοικτῶν θυρῶν. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ προαυλίου φαίνεται ἱερός ἰχθύς καὶ τρεῖς σφαιρίδια. Ἐν αὐτοῖς περιπατεῖ περιστέρα.

ΙΟΥΛΙΑΣ ΔΟΜΝΑΣ.

10) Ἐμπ. Ἰουλ. Δομνα. Σεβ. Κεφαλὴ Ἰουλίας πρὸς τὰ δεξιὰ.

Ἔξ. Κοινον Κυπριων. Εἰκὼν Ἀφροδίτης ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

11) Ἐτερον. Κοινον Κυπριων. Ὁ αὐτὸς τύπος.

12) Ἐτερον. Κοινον Κυπριων, ἐν στεφάνῳ δάφνης.

13) Ἐμπ. Ἰουλία Δομνα Σεβ. Κεφαλὴ Ἰουλίας.

*Οπ. Κοινων Κυπριων, άνευ εικόνας.

14) *Εμ. Ιουλ. Δομνα Σεβ. Κεφαλή 'Ιουλίας πρὸς τὰ δεξιὰ.

*Οπ. Κοινων Κυπριων. Τὸ σύμβολον τῆς Ἀφροδίτης τῆς Παφίας ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

ΚΑΡΑΚΑΛΛΑ.

15) *Εμ. Μ. Αντωνεινος Αυγουστος. Κεφαλή δαφνηφόρος Καρακάλλα πρὸς τὰ δεξιὰ.

*Οπ.) Κοινων Κυπριων. Τὸ σύμβολον τῆς Παφίας Ἀφροδίτης ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

16) *Εμ. Μ. Αντωνεινος Αυγουστος. Κεφαλή δαφνηφόρος Καρακάλλα γενειάτου.

*Οπ. Κοινων Κυπριων. Τὸ σύμβολον τῆς Παφίας Ἀφροδίτης ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς, κεκοσμημένον διὰ τῶν αὐτῶν, ὡς ἄνω ἔφθην εἰπόντες, κοσμημάτων, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ προαυλίου φαίνονται δύο ἰχθύες ἱεροὶ καὶ τὰ σφαιρίδια ὀλίγον μακρὰν, πρὸς τὰ δεξιὰ μικρὰ οἰκοδομη πυραμοειδῆς.

ΓΕΤΑ.

17) *Εμ. Αυτο. Καισ. ΙΙ Σεπτιμιος Γέτας. Κεφαλή δαφνηφόρος Γέτα πρὸς τὰ δεξιὰ, ἔμπροσθεν δόρυ.

*Οπ. Κοινων Κυπριων. Τὸ σύμβολον τῆς Παφίας Ἀφροδίτης ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

18) Αυτοκρατορ (οὕτως) Α. Σεπτιμιος Γέτας. Κεφαλή δαφνηφόρος Γέτα.

*Οπ. Κοινων Κυπριων. Τὸ σύμβολον τῆς Παφίας Ἀφροδίτης ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

19) *Ετερον Κοινων Κυπριων. Νίκη βαδίζουσα, κρατοῦσα ἐν τῇ δεξιᾷ στέφανον καὶ ἐν τῇ ἀριστερᾷ φοῖνικα.

20) *Εμ. Αυτο. Καισ. Σεπτιμιος Γέτας. Κεφαλή δαφνηφόρος Γέτα γενειάτου πρὸς τὰ δεξιὰ, ἔμπροσθεν δόρυ κείμενον πλαγίως ὑπὲρ τὸν ἀριστερόν αὐτοῦ ὤμον.

*Οπ. Κοινων Κυπριων. Τὸ σύμβολον τῆς Παφίας Ἀφροδίτης, ὡς ἀνωτέρω.

ΜΑΚΡΙΝΟΥ.

21) *Εμ. . . . Κεφαλή Μακρίνου.

*Οπ. Κοινων Κυπριων. Νίκη Βαδίζουσα.

Τοιαῦτα μὲν τόγε νῦν δημοσιεύοντες περὶ τῶν ἀνεκδότων τούτων Ρωμαϊκῶν νομισμάτων τῆς νήσου Κύπρου διὰ τῆς ἐγκρίτου «Εβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως τοῦ Νεολόγου» ὑποβάλλομεν τοῖς νομισματολόγοις, ἅτε μὴ συμπεριληφθέντα ἐν τοῖς νεωτέροις νομισματικοῖς συγγράμμασι.

ΧΡ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

(Προϊστάς τοῦ ἐν Πρεβέζῃ Διτοκ. Ἐμποροδικείου).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ἡ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΣΥΖΕΥΓΝΥΣΘΑΙ

(ΣΥΜΒΟΥΛΗ).

Ὁ σινιὸρ Μοντεκάζζας, ὅστις ἐπὶ πενηκονταετιᾶν ὄλην ἐμελέτησε καὶ ἔγραψε περὶ τῶν ὁμοίων αὐτῷ πλασμάτων ὡς ἰατρός, ἀνθρωπολόγος καὶ φυσιολόγος ἔγραψε πρό τινος τομίδιον «Περὶ τῆς τέχνης τοῦ συζεύγνυσθαι». Ὁ συγγραφεὺς, ἐπιδοκιμαζὼν τὸν γάμον, ὃν τρόπον καὶ τὸ διαζύγιον ἐν περιπτώσει ἀνάγκης, συνίστησι πολλὴν τὴν προφύλαξιν, πρὸ πάσης περὶ γάμου ἐνεργείας· ἰδοὺ δὲ τί λέγει:

«Τὸ λαμβάνειν σύζυγον εἶναι τὸ τιμιώτατον, ὑγιέστατον καὶ ἰδανικὸν εἶδος τοῦ ἔρωτος. Ἀλλὰ συζεύχθητι μετὰ συνέσεως· προσπάθησον νὰ λύσῃς τὸ πρόβλημα τοῦτο, τὸ σπουδαιότατον τοῦ βίου σου, πάση τῇ δυνάμει τῆς διανοίας καὶ τῶν αἰσθημάτων σου. Σὺν τοῖς ἀνωτέρω, ἀκολούθησον τὸ παράδειγμα τοῦ πρυτάνεως ἐκείνου τῆς συνέσεως, τοῦ

Βενιαμὶν Φραγκλίνου, λέγοντος: «Λάβε φύλλον χαρτοῦ καὶ, πτύξας αὐτὸ ὥστε ν' ἀποτελέσῃ δύο διακεκριμένα στήλας, γράψον ἐν τῇ μιᾷ πάντα τὰ πλεονεκτήματα τοῦ μελετωμένου γάμου σου καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ πάντα τὰ κακὰ καὶ τοὺς κινδύνους, οἵτινες ἐξ αὐτοῦ θὰ ἐπιγίγῃ. Τοῦτο πράξας προσπάθησον ν' ἀνεύρῃς τὴν ἀκριβῆ ἀξίαν τῶν ἀντιθέτων στοιχείων καὶ ἴδε πότερα ἐπικρατοῦσι τὰ νὰ ἢ τὰ οὐ χί». Γινώσκω καλῶς ὅτι ἡ μεροληπτικὴ σου πολιτεία ὑπὲρ τοῦ προσώπου, οὔτινος ἔρᾶσαι θὰ σὲ παρορμήσῃ νὰ γράψῃς διὰ ῥοδίων μὲν χρωμάτων πάντα τὰ τοῦ γάμου πλεονεκτήματα, διὰ ζοφερωτάτων δὲ πάντα τὰ μειονεκτήματα αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ἡ ἀναλυτικὴ αὕτη πράξις θὰ σὲ ἀναγκάσῃ ἵνα, ἐν ἀγνοίᾳ σου, οὕτως εἰπεῖν, ἀνεύρῃς πολλὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἄλλως θὰ παρέβλητες, ἀκριβῶς ὡσεὶ, ἀντὶ τῆς διὰ γυμνῶν ὀφθαλμῶν παρατηρήσεως, κατέφευγες εἰς τὴν βοήθειαν ἰσχυροῦ μικροσκοπίου. Οὕτως, ὁ γάμος δέον νὰ ἐξετασθῇ πρῶτον διὰ τοῦ φυσικοῦ ὀφθαλμοῦ, εἶτα διὰ τοῦ μικροσκοπίου καὶ τέλος καὶ διὰ τοῦ τηλεσκοπίου ἀκόμη. Καὶ διὰ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ θὰ παρατηρηθῶσι τὰ μᾶλλον προέχοντα μέρη τοῦ προβλήματος, τὸ μικροσκοπίον θὰ εἰσδῶσῃ εἰς τὰς ἐρωτικὰς δολοπλοκίας καὶ τὸ τηλεσκόπιον θὰ σὲ καταστήσῃ ἱκανὸν νὰ προῖδῃς προφητικῶς τῷ τρόπῳ τὰς συνεπειὰς τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ πάθους σου διὰ τῆς τοῦ χρόνου παρόδου. Ἄν δὲ κατόπιν τῶν τριῶν τούτων δοκιμῶν ἀναγνώσῃς καὶ τὸ πονηματίον μου ὁ ἀνεύρῃς ἐν αὐτῷ τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἄδολον συμβουλὴν ἀνδρός, ὅστις ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴν, ἵνα κάλλιον γνωρίσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἀνδρός, ὅστις ἤρξατο ἀπὸ τοῦ γῶθι σαυτόν, ἀπὸ τῆς μελέτης δηλ. ἑαυτοῦ, τοῦ καὶ πλησιεστέρου αὐτῷ ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς τῶν ἀνθρώπων μελέτης καὶ τέλος ἀνδρός, ὅστις ἀφιέρωσε ἐξ καὶ τεσσαράκοντα μεγάλους τόμους (ἀνεκδότους εἰσέτι) εἰς τὸ καθημερινὸν καὶ ἀκατάπαυστον τοῦτο ζήτημα. Ἀκουσον εἰς τὴν φωνὴν ἀνδρός, ὅστις καὶ τὴν γυναῖκα κατέστησεν ἀντικείμενον τῆς ἰδίας αὐτοῦ μελέτης, κρίνων ταύτην ὡς τὸ κρεῖσσον μέρος τῆς κοινωνίας καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο πλᾶσμα, ἅτε θεωρῶν αὐτὴν ὡς τὴν πρώτην καὶ κυριωτέραν πηγὴν τῆς ἡμετέρας εὐδαιμονίας».

Ὁ πρωτότυπος οὗτος συγγραφεὺς περαίνει τὸν πρόλογον αὐτοῦ ὧδε:

«Γινώσκω ὅτι κατόπιν ὄλων τούτων τῶν προφυλάξεων, δυνατὸν καὶ πάλιν νὰ διαπράξῃς σφάλμα· τοῦλάχιστον ὅμως ἡ συνειδήσίς σου δὲν θὰ σὲ ἐλέγχῃ ἐπὶ τῷ ὅτι δὲν ἔπραξες πᾶν τὸ δυνατὸν εἰς ἐπιτυχίαν τῆς εὐημερίας».

Ἐκ πρώτης ὅμως ὄψεως, ὁ ἔρωτος, ὃν coup de foudre οἱ Γάλλοι ἀποκαλοῦσι, δὲν εἶναι διαρκής, ὁ δὲ συγγραφεὺς πρὸς ἀκριβῆ διάκρισιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς πραγματικῆς ἀγάπης, παρέχει τὴν ἐξῆς συμβουλὴν:

«Ἄν αἰσθάνησαι ὅτι ὑπὸ ἰδιαιτέρων κατελήφθης συμπαθειῶν πρὸς κόρην πρὶν ἢ διατεθῆς εἰς σύναψιν γάμου, προσπάθησον νὰ ἴδῃς ἄλλας τοιαύτας κόρας καὶ γυναῖκας, φημιζομένας ἐπὶ μείζονι καλλονῇ, χάριτι καὶ λεπτότητι καὶ σύγκρινον ταύτας πρὸς τὴν πρώτην. Ἄν ἴδῃς ὅτι ἡ σύγκρισις ἀπολήγῃ ἐπὶ βλάβῃ τῆς πρώτης τότε ὀφείλεις νὰ δυσπιστῆς εἰς τὴν πραγματικότητα τῶν συμπαθειῶν σου.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει καλὸν εἶναι, πρὸ πάσης ἀποφάσεως, πολλὰς νὰ ἴδῃς γυναῖκας. Οἱ πολλὰς ἐπιχειρήσαντες περιηγήσεις συνάπτουσιν ἐν γένει τοὺς καλλιτέρους γάμους, διότι μείζονα ἔχοντες ὄρια ἐκλογῆς, πλείονας ἔχουσι, πιθανότητος ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν θὰ ἴηται ἐπιτυχής.... Γυῖν, γινώσκουσα ὅτι ὡς σύζυγος προτιμᾶται ὑπὸ τινος κυρίου, ἰδόντος ἑκατὸν ἢ χιλιάς ἄλλας γυναῖκας σεμνύνεται καὶ δικαίως ἐπὶ τῇ κατακτῆσει αὐτῆς. Ἄγνοῶ ἂν ὅλαι αἱ γυναῖκες συμμερίζονται τὴν γνώμην μου ταύτην, γινώσκω ὅμως ὅτι, ἂν ἤμην γυνή, ὁ ἰδανικὸς δι' ἐμὲ σύζυγος θὰ ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις περιηγήθη τὰ ἐξ μέρη τοῦ κόσμου καὶ ὅστις εἶδε καὶ ἠθαύμασε πάσας τὰς γυναῖκας τοῦ κόσμου. Ἄν δὲ περαιτέρω παρακολουθῆσω τὴν τοιαύτην μου ὑπόθεσιν θὰ ἔλεγον ὅτι, ἂν ἤμην γυνή καὶ ἀμφέβαλλον περὶ τῆς ἀγάπης ἐκείνου, ὃν προώρῃζον διὰ σύζυγόν μου, θὰ ἐπέτρεπον αὐτῷ νὰ περιηγηθῇ ἐπὶ ἔτος τὴν Εὐρώπην· κατὰ τὴν ἐκείθεν ἐπιστροφὴν, ἂν μὲ ἠθεώρει εἰσέτι ἀξίαν αὐτοῦ, θὰ ἔδιδον αὐτῷ τὴν χεῖρά μου, βεβαία ὅτι ἀπέκτησα πιστὸν καὶ ἀγαπητὸν σύζυγον».

ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΡΟΛΗΨΙΣ.

Η ΛΙΘΟΣ ΤΗΣ ΚΑΚΟΤΥΧΙΑΣ.

Ὀλίγοι υπάρχουν λίθοι ωραιότεροι τοῦ ὀπαλλίου, μετὰ τῶν ἰριδολαμπῶν αὐτοῦ χρωματισμῶν, καὶ τῶν ποικιλοσπῶν αὐτοῦ φάσεων καὶ τοῦ ἀπειρώς μετατλητοῦ, ὡς αἱ διαθέσεις καλλιμόρφου γυναικός· ἐν τούτοις υπάρχουν πολλοὶ οἵτινες δὲν καταπέθονται νὰ φέρωσι τοιαύτην ἐπὶ τοῦ δακτύλου λίθου, ὁσονδήποτε ωραία καὶ πολύτιμος κἂν ᾖ· δὲν καταπέθονται νὰ φέρωσι ταύτην κἂν εἴη ἀπὸ συμπαθοῦς χειρὸς ἢ ἀπὸ βασιλικῆς προήρχετο γενναιοδωρίας. Πολλὰ ὀπάλλια προσφέρονται ἐν Ἀγγλίᾳ τοῦλάχιστον ὑπὸ τῆς βασιλικῆς χειρὸς, διότι ἡ ἀνάσσα Βικτωρία ἐπιδιώκουσα τὴν καταπολέμησιν τῆς τοῦ λαοῦ ἐναντίον τῆς ωραίας ταύτης λίθου προλήψεως πολλάκις ἐξελέξατο αὐτὴν ὡς δῶρον πρὸς τοὺς συγγενεῖς, ἢ φίλους, πολλὰ δ' ὠραία καὶ ὀπάλλια φέρουσαι πόρπαι καὶ δακτύλιοι καὶ ἐνώτια ἐναπόκεινται· ἀνεργήτα ἐν ταῖς κοσμηματοθήκαις τῶν περὶ τὴν ἀνάσσαν προσώπων, ἅτινα φέρουσι ταῦτα μόνον ὅταν εὐρίσκονται ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς δωρησαμένης ταῦτα ἀνάσσης. Κατὰ δεισιδαίμονά τινα πεποιθήσιν λίαν διαδεδομένην τὸ ὀπάλλιον εἶναι λίθος κακοτυχίας καὶ μολονότι βεβαίως πάντες οἱ ποῖας τινος παιδεύσεως ἀπολαύσαντες ἴστανται πολλῷ ὑψηλότερον τῶν τοιούτων δεισιδαίμωνων πεποιθήσεων καὶ θὰ ἐγέλων ἐπὶ τῇ ἀποδόσει κακοτυχίας εἰς τὴν πρόσκτησιν τοιαύτης λίθου, ἐν τούτοις πάντες πλῆγμα μόνον ρίπτοντες· βλέμματα πρὸς τὴν λεπτόχρονον ταύτην πολύτιμον λίθον καὶ ἀγοράζουσι καὶ φέρουσιν ἄλλας τοιαύτας. Ἰδοὺ τί ἔλεγε πρὸ τινος ἐξοχὸς κοσμηματοπώλης τῆς Νέας Ὑόρκης :

« Ἐν τῷ καταστήματί μου δὲν ἔχω ὀπάλλια. Δὲν πιστεύω ὅτι τὰ ὀπάλλια προκαλοῦσι κακοτυχίαν καὶ μετ' ἴσης εὐχαριστήσεως θὰ ἔφερον ὀπάλλια ἢ ἀδάμαντα ἐν τῷ δακτύλῳ· ἀλλ' ἡ ἀξία αὐτῶν ἐκπίπτει. Ὀλίγοι ἀγοράζουσι αὐτὰ καὶ πολλοὶ ἀγοράσαντες τοιαῦτα πρὸ ἐτῶν ἀπ' ἐμοῦ ἐπιστρέφουσι ταῦτα καὶ ἀνταλλάσσουσι δι' ἄλλων λίθων, κηρύσσοντες ὅτι τὰ προσφιλῆ αὐτῶν πρόσωπα ἀπέθανον ἢ τὰ τέκνα αὐτῶν ἠσθένησαν, ὅτι κακοτυχία αὐτοῖς ἐπηκολούθησεν, ἀπ' ἧς στιγμῆς ἤρξαντο νὰ φέρωσι τὴν πολύτιμον ταύτην λίθον. Εἶτε πιστεύεται ἡ δεισιδαιμονία αὕτη παρὰ τοῖς μᾶλλον περωτισμένοις εἴτε μὴ—οἱ δὲ δυνάμενοι νὰ φέρωσι πολύτιμα κοσμήματα δὲν εἶναι συνήθως ἀπαιδευτοὶ—τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἀποτέλεσμα αὐτῆς εἶναι ἡ ἐλάττωσις τῆς ζητήσεως τῶν λίθων τούτων καὶ ἡ υποτίμησις αὐτῶν. Περὶ τινος ἔκτοτε λίαν προαχθέντος ἐμπόρου ἐν Βρουκλύνῃ ἀναφέρεται ὅτι, ἀποτυχῶν προηγουμένως ὑπαίτιον τῆς ἀποτυχίας αὐτοῦ, ἐθεώρησεν ὠραῖον ὀπάλλιον, ὅπερ ἔφερον ἐν δακτύλῳ καὶ ὅπερ, ἐξαγαγὼν, κατασυνέτριψεν αὐτὸ εἰς μυρία τεύχη διὰ σφύρας· ἐπὶ τῇ βάσει δὲ αὐθεντικῆς πηγῆς λέγεται ὅτι τὰ ὀπάλλια σήμερον ἀγοράζονται ἐν τιμῇ πολλῷ κατωτέρᾳ τῆς ἀξίας.

Ποῦ τὸ πρῶτον ἔσχε τὴν ἀρχὴν ἡ δεισιδαιμονία αὕτη καὶ πότε, οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ ἐπακριβῶς· πιθανῶς ὅμως δὲν εἶναι νέα, καίπερ ἀναγεννηθεῖσα ἐσχάτως. Ἰχνος αὐτῆς ἀναφαίνεται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἱστορίᾳ.

Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τοῦ Νονίου καὶ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου. Ὁ Νόνιος ἦτο εὐγενὴς Ρωμαῖος καὶ ἐκέκτητό μέγα ὀπάλλιον, μεγέθους λεπτοκαρίου. Ἡ ἀξία αὐτοῦ ὑπελογίζετο εἰς 20,000 σέστερτιων. Ὁ Μάρκος Ἀντωνίος εἶδε τὸ ὠραῖον πολύτιμον λίθον καὶ, καταθελαθείς, προσηνέχθη ν' ἀγοράσῃ αὐτόν. Ὁ Νόνιος ἤρνεϊτο ν' ἀποχωρισθῆ τούτου. Τοῦτο ἐλύπησε τὸν Μάρκον Ἀντωνίον, ὅστις ἤρξατο διατυπῶν διαφόρους κατηγορίας ἐναντίον τοῦ Νονίου, διέταξε τὴν προγραφὴν αὐτοῦ καὶ τὴν δήμευσιν τῆς περιουσίας καὶ τοιουτοτρόπως ἐκτήσατο τὸν ζηλευτὸν καὶ πολύτιμον κόσμημα. Τὸ ὀπάλλιον ἐκεῖνο βεβαίως συνεπήγαγε κακοτυχίαν τῷ νέῳ αὐτοῦ ἰδιοκτήτῃ. Ὅπωςδήποτε ὁ Ἀντωνίος ὀλίγους εἶχε λόγους νὰ σεμνύνηται κατόπιν ἐπὶ εὐτυχίᾳ.

Ὁ Οὐώλταρ Σκῶτ ποιεῖται μνεῖαν ἐν τῷ δημῷδε αὐτοῦ διηγήματι « Ἀννη τοῦ Γκαϊερατίν, πιθανῶς δὲ ἡ μνεῖα αὕτη νὰ συνετελέσῃ εἰς

τὴν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀνανέωσιν τῆς δεισιδαιμονίας ταύτης. Λέγεται ὅτι ἡ πρὸς τὴν λίθον ταύτην ἀποστροφή ἐπετάθη ἐν Βενετία κατὰ τὴν αὐτοῦ πανώλην. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ λίθος αὕτη ἐφέρετο ὑπὸ πολλῶν, πολλοὶ δὲ τῶν νοσοκόμων ἐδήλουοντι τὸ ὀπάλλιον ἔστι λθε καὶ ἔλαμπεν ἐν τῷ δακτύλῳ τοῦ θύματος ἀκριβῶς πρὸ τοῦ θανάτου. Οἱ ἐπιστήμονες ἐκήρυσσον ὅτι, ἐπειδὴ ἡ λίθος αὕτη εἶναι ἄγαν εὐαίσθητος εἰς τὴν τῆς θερμότητος ἐπιρροήν, ἡ ἐπίτασις τοῦ πυρετοῦ παρὰ τοῖς ἀσθενέσι προὐκλεῖ ζωηροτέραν παρ' αὐτῇ λάμψιν, ἀλλ' οὐδεμία τοιαύτη ἐρμηνεία ἠδύνατο νὰ πείσῃ τοὺς δεισιδαίμονας ὅτι ἡ μαγικὴ λίθος δὲν προσέλεγεν οὐδὲ προὐκλεῖ τὸν θάνατον τοῦ κατόχου αὐτῆς. Βέβαιον εἶναι ὅτι αἱ φαντασιώδεις ἰδιότητες τῆς λίθου ἐξόχως ἀμυρόδιαν καθιστῶσιν αὐτὴν ν' ἀποβῆ ἀντικείμενον δεισιδαιμονίας παρὰ τοῖς ἀδαέσι. Οἱ ἐπιστήμονες ἀναφέρουσιν ὅτι αἱ πλείστα τῶν μεταβολῶν αὐτῆς ὀφείλονται εἰς τὴν ἣν ἔχει ἰδιότητα τοῦ ἀπορροῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὕδωρ. Ἐν αὐτῆς εἶδος μάλιστα, γνωστὸν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπὸ τὸ ὄνομα Oculus Mundi (ὄφθαλμὸς τοῦ κόσμου) συνήθως ὑποκίτρινον, κηρόχρου ὑποστίλθοντος χρώματος, ὅταν ὑγραθῆ ἀπόλλυσι τὸ χρῶμα αὐτοῦ καὶ καθίσταται καθ' ὅλοκληρίαν διαφανές. Καθόσον δὲ ζηραίνεται ἐπανεργεῖται βαθμῶν εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ κατάστασιν. Αἱ ἀλλαγῆ ὅμως εἶναι καταφανέστεραι εἰς τὸν ὄφθαλμὸν ἢ τὰ αἷτια αὐτῶν καὶ ἡ ἀρχῆθεν κρατοῦσα ἐσφαλμένη περὶ ταύτης ἰδέα διατηρεῖται παρὰ τοῖς ἀπαιδευτοῖς καὶ οὕτω τὸ ὠραῖον ὀπάλλιον τοσοῦτον κακὸν ἐκτήσατο ὄνομα ὥστε πολλοὶ περωτισμένοι καὶ ἀνεπτυγμένοι, καίπερ μὴ παραδεγόμενοι τὴν ἀδυναμίαν τοῦ πιστεῦειν εἰς τὴν δεισιδαίμονα περὶ ταύτης ἰδέαν, προτιμῶσιν οὐτε νὰ φέρωσι τὴν λίθον ταύτην οὐτε νὰ ἴδωσι τοὺς φίλους αὐτῶν φέροντας αὐτὴν· τὸ τοληρὸν μάλιστα ἐκεῖνο πρόσωπον, ὅπερ φέρει ἐν τῷ δακτύλῳ τὸ λεπτόν τοῦτο πολύτιμον κόσμημα θεωροῦσιν ὡς κεκτῆμένον πολλὴν ὁσίαν γενναιότητος, ὥστε ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν θεῖαν πρόνοιαν. «Βεβαίως», λέγουσιν «οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῇ μωρῇ ἰδέᾳ, λαμπρὰ δὲ λίθος εἶναι τὸ ὀπάλλιον. Ἐν τούτοις προτιμῶμεν νὰ φέρωμεν ὡς κοσμήματα ἀδάμαντας».

ΛΕΩΝ ΕΝ Τῷ ΔΗΜΑΡΧΕΙῳ.

« Ἐάν σήμερον δὲν φέρω τὸν δακτύλιον τοῦ γάμου, μοι εἶπεν ἐσπέραν τινὰ ὁ φίλος μου Διονύσιος Γκρενά, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἐγὼ δὲν ἠθέλησα νὰ θέσω τὴν κεφαλὴν μου ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἀπ' ἐναντίας μάλιστα, δύναμαι νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι οὐδέποτε ἀντιμετώπισέ τις τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ ἀπολέσῃ τὴν ἐλευθερίαν του τόσον ἐκ τοῦ πλησίον ὅσον ἐγώ. Ἡ ἀφήγησις τοῦ γεγονότος τούτου εἶναι ἀρκετὰ φαιδρὰ καὶ ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἀκουσθῆ μετὰ προσοχῆς.

Ἡμέραν τινὰ ἀνεχώρησα ἐκ Βαγιέ, ἐνθα ὁ πατήρ μου ἐξήσκει καθήκοντα εἰρηνοδίκου καὶ ἦλθον εἰς Παρισίους ὅπως, παρὰ τινι ὑφαυτοκτοπώλῃ, τῷ κ. Κοπάιγ, ἐξασκηθῶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ νὰ υποβιβάζω τὰς τιμὰς τῆς ἀγορᾶς καὶ νὰ ὑψώ τὰς τῆς πωλήσεως. Ὁ προϊστάμενός μου, οὔτινος τὴν εὐνοίαν ἀπέκτησα ταχέως, μοι ἔλεγε συχνάκις :

— Φίλε μου Διονύσιε, εἶσαι ἐξυπνος καὶ σὲ ἀγαπῶ. Ἐάν εἶχον θυγατέρα θὰ σοὶ τὴν ἐδίδον εἰς γάμον. Νομφεῦθητι, φίλε μου, καὶ ἐλθέ νὰ γίνωμεν συνέταιροι, διαθέτων τὴν προικὰ τὴν ὅποιαν θὰ λάβῃς.

Ἡ ὑπὸ τὴν ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν Κοπάιγ καὶ Γκρενά ἱδρυσις ἐμπορικοῦ οἴκου μοι ἐφαίνετο ὡς ὄνειρον. Ἀλλοίμονον! Τὰ πράγματα ἐμελλον μετ' οὐ πολὺ ἄλλην τροπὴν νὰ δώσωσιν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ὄνειρου τούτου. Ἐκ τῶν νεανίδων τὰς ὁποίας ἐγνώριζον, οὐδεμία μοι ἤρσκεν. Αἱ μὲν ἦσαν ὠραία ἀλλὰ προικὰ δὲν ἔφερον, αἱ δὲ ἐδίδον προικὰ ἀλλ' ἦσαν δεισιδεῖς. Αἱ μὲν εἶχον χαρακτῆρα τὸν ὅποιον ἐτρόμαζον, αἱ δὲ γονεῖς τοὺς ὁποίους ἀπῆχθανόμην. Καίτοι κέλ्लιστα ἐγνώριζον ὅτι δὲν ἔπρε-

πε νά στηρίξω τὰς σκέψεις μου ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων καὶ ὅτι γελοία τῶ ὄντι εἶναι ἡ πρόληψις ὅτι μεγάλη ἀναλογία ὑφίσταται μεταξύ τῶν τυχηρῶν παιγνίων καὶ τοῦ γάμου, πρὶν ἢ ἀποφασίσω νὰ ὑπανδρευθῶ ἢ θέλησα νὰ δοκιμάσω τὴν τύχην μου εἰς τὰ τυχηρὰ παιγνίδια.

* *

Ὅσον αὐστηρὸς καὶ δύσκολος καὶ ἄν ἤμην περὶ τὴν ἐκλογὴν νέας, ἐν τούτοις δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ σαγηνευθῶ ἐκ τῶν θελητήρων καὶ τῆς προικὸς τῆς δεσποινίδος Μαρίας Μαρτινῶ, μονογενοῦς θυγατρὸς ξενοδοχοῦ παραιτησαμένου τὴν τέχνην ταύτην μετὰ τὴν ἀπόκτησιν οὐ μικρᾶς περιουσίας. Τὸ ἀξιολάτρευτον τοῦτο πλάσμα ἔζη μετὰ τῶν γονέων του οὐ μακρὰν τῶν Βερσαλλιωῶν, ἐν Ζουί, θελκτικῶ χωρίῳ ἀρδευομένῳ ὑπὸ τοῦ ρυακίου Διέβρ. Εἶχεν ἡλικίαν 19 ἐτῶν, οἱ δὲ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς, ἡ ὀλοξάνθος κόμη τῆς καὶ τὸ θελξικὰρδιον αὐτῆς μειδίαμα παρεῖχον αὐτῇ μορφὴν ἀγγέλου. Ὁ πατὴρ τῆς, ἄνθρωπος ἐξαιρετοῦ χαρακτήρος, μοὶ ἐπέδειξεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μεγάλην φιλίαν, ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ κ. Μαρτινῶ συνεμερίζετο τυφλοῖς ὄμμασι τὴν γνώμην τοῦ συζύγου τῆς, ἤμην βέβαιος ὅτι πάντοτε θὰ ἤμην ἀγαπητὸς παρ' αὐτοῖς. Τὸ χωρίον Ζουί κεῖται ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ δάσους, ὅπερ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ χωρίου Βιροφλαί. Τὴν κυριακὴν, πάντες οἱ κάτοικοι τῶν δύο χωρίων περιεπάτουν ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν μεγάλων δένδρων. Ἡ Μαρία καὶ ἐγὼ περιεπατοῦμεν ὁ εἰς παρὰ τὸν ἄλλον, τῇ συνοδείᾳ τῶν γονέων τῆς. Εἴμεθα καὶ οἱ δύο δειλοί, ἐνίοτε δὲ κατεφεύγομεν εἰς συσφίξεις χειρῶν, εἰς λαθραία βλέμματα, εἰς ἐρυθρήματα αἰφνίδια, εἰς φράσεις ἀποτόμως διακοπτομένας, εἰς ὑποκώφους ἀναστεναγμούς. Μιᾶ λέξει, ἀντηγαπώμεθα.

Τῇ μεσολαβήσει τοῦ κ. Κοπάιγ, ἐζήτησα τὴν χεῖρα τῆς Μαρίας παρὰ τῶν γονέων τῆς. Οἱ σύζυγοι Μαρτινῶ, ὧν εἶχον ἤδη κατακτήσει τὰς καρδίας, ἔσπευσαν νὰ μὲ δεχθῶσι μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας. Ἀπεφασίσαμεν λοιπόν, ἐκ κοινῆς συμφωνίας, νὰ τελέσωμεν τὸν τε πολιτικὸν καὶ θρησκευτικὸν γάμον ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐν στενωτάτῳ κύκλῳ, ἐν Ζουί. Ἀμαξία τινες τὰς ὑποίας θὰ ἐλαμβάνομεν ὑπ' ἐνοίκιον, ἔδει νὰ ὀδηγήσωσιν ἐν τῷ ἐν Βερσαλλίαις δημαρχεῖῳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς μελλονόμενους, τοὺς συζύγους Μαρτινῶ, γηραιὴν τινα θεῖαν, νεαρὰν τινα ἐξαδέλφην τῆς Μαρίας, δύο φίλους τοῦ κ. Μαρτινῶ, οἵτινες ἔδει νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μάρτυρες διὰ τὴν μελλονόμενον, τέλος δὲ τὸν κ. Κοπάιγ καὶ ἓνα ἐξαδέλφον μου, ὡς μάρτυρας διὰ τὸν μελλονόμενον.

Ὁ πατὴρ μου πάσχων ἐξ ἀρθρίτιδος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἔλθῃ ὅπως εὐλογῆσῃ τοὺς γάμους τοῦ υἱοῦ του, ἡ δὲ μήτηρ μου, ἕνεκα τοῦ μακρυνοῦ τῆς ἀποστάσεως, προὔτιμησέ νὰ μείνῃ ὅπως περιποιηθῇ τὸν πάσχοντα πατέρα μου.

Ἐκ φόβου μὴ παρενοχλήσω ὑμᾶς ἀναγράφων ἀνωφελεῖς λεπτομερείας, σπεύδω νὰ ἔλθω εἰς τὸ προκείμενον καὶ νὰ διηγηθῶ ὑμῖν τί συνέβη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἣν ἐθεώρουν ὡς τὴν τελευταίαν τοῦ ἀγάμου νεανικοῦ βίου μου.

* *

Τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ εὐρισκόμην ἦτο ἐν τῷ μοναδικῷ ξενοδοχείῳ τοῦ Ζουί. Ὅτε ἠγέρθην τὴν πρωΐαν τῆς κλίνης ἠνοιξα τὸ παράθυρον καὶ παρετήρησα. Ὁ καιρὸς ἦτο ὥραιος. Ὑπὸ τὰ ὄμματά μου ἐξετείνεται εὐρὺς λειμῶν, ἐπὶ τῆς χλόης τοῦ ὁποῦ ἡ δρόσος εἶχεν ἐνσταλάξει μαργαρίτας. Ὀλίγον ἀπωτέρω, ἐν μέσῳ σωρείας δένδρων, ὧν τὰ φύλλα ἤρξατο νὰ χρυσοῖ τὸ φθινόπωρον, ὑψοῦτο οἰκίσκος, εἰς τὴν ἐρυθρὰν δὲ αὐτοῦ στέγην ἐπεμπον καθ' ἐκαστὴν φιλήματα, διότι ὑπ' αὐτὴν κατῴκει τὸ ἄνθος τῆς ἀγνότητος καὶ καλλονῆς, ἡ ἀγαπητὴ μοι Μαρία, ἣτις μετὰ παρελθούσιν τεσσάρων ὥρῶν θὰ ἀνῆκεν εἰς ἐμὲ διὰ πάντα.

Ἐκ τῆς ἐξοχῆς τὸ βλέμμα μου διηυθύνθη πρὸς τὸ χωρίον.

Μετὰ τρυφερότητος ἠτένισα τὴν πρόσοψιν τοῦ πενιχροῦ δημαρχείου καὶ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς μικρᾶς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου. Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἤκουον τὸν ὑπάλληλον τοῦ δημαρχείου καὶ τὸν ἱερέα τῆς ἐκκλησίας, οἵτινες μετ' οὐ πολὺ ἐμελλον νὰ τελέσωσι τοὺς γάμους μου, ὁ μὲν πολιτικῶς, ὁ δὲ θρησκευτικῶς.

Διὰ τῆς διανοίας μου διήλθεν ἡ ἐξῆς σκέψις οὐχὶ ἄνευ τυφείως τινος συνειδήσεως: «Ὁ Διονύσιος Γκρενὰ ἦτο ἄξιος τῆς εὐτυχίας ταύτης, τὸ δὲ τέκνον τῆς κ. Μαρτινῶ δὲν ἦτο ἀληθὲς πλάσμα, ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ κατελθὼν;»

Μόλις ἐνεδύθην, μετέβην παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ Μαρτινῶ. Ἡ Μαρία δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐτοιμασθῆ καὶ τούτου ἕνεκα δὲν ἠδυνήθη νὰ εἰσέλθω παρ' αὐτῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ παρεπονήθην ὅτι ἐφέροντο πρὸς ἐμὲ ὡς πρὸς ξένον, ἡ κ. Μαρτινῶ, ἣτις περὶ πολλοῦ ἐποίητο τὰς ἐθιμοτυπίας, μὲ παρεκάλεσεν ὅπως περιμείνω νὰ τελειώσῃ ἡ κόμμωσις αὐτῆς. Ἐγὼ ἤρχισα νὰ ὀργίζωμαι, ἐκείνη δὲ γελώσα μοὶ εἶπε:

— Δὲν εἰσθε ἀκόμη γαμβρὸς μας!

— Δὲν ἀπέχει πολὺ ἡ στιγμή τοῦ γάμου! εἶπον

Τὸ ὄρολόγιον τῆς αἰθούσης ἐδείκνυε τὴν ἐνάτην καὶ ἡμίσειαν, ὑπελείπετο δὲ μία ὥρα μέχρι τῆς στιγμῆς τοῦ γάμου, ἐντὸς δὲ μιᾶς ὥρας οὐδὲν ἀπευκατόν ἠδύνατο νὰ ἐπισυμβῇ δύναμενον νὰ ματαιώσῃ τὸν γάμον μου. Ἡ ὥρα αὕτη ταχέως παρήλθε προσελθόντων τοῦ κ. Κοπάιγ, ὅστις ἀπ' ἐκείνης ἤδη τῆς στιγμῆς μὲ ἀπεκάλει συνεταιρόν του, τῆς γηραιᾶς θείας, τῆς νεαρᾶς ἐξαδέλφης τῆς Μαρίας, τῶν δύο αὐτῆς μαρτύρων καὶ τοῦ ἐξαδέλφου μου.

Ἡ θύρα τῆς αἰθούσης ἠνοιχθῆ, ἐπεφάνη δὲ ἡ μελλονόμενος ὑποτρέμουσα ἐκ συγκινήσεως: ἐρρίφθην ἐπ' αὐτῆς. Ἦτο στιγμή θείας ἐκστάσεως.

* *

Ἡ δεκάτη καὶ ἡμίσεια ἔκρουσεν. Ὁ δήμαρχος ἀνέμενεν ἡμᾶς. Πάντες ἐσπευσμένως ἀνῆλθον ἐπὶ τῶν ἀμαξίων, οἱ δὲ ἵπποι, τριποδητεῖ βαίνοντες, ἐντὸς πέντε λεπτῶν διήνυσαν τὴν μέχρη τοῦ δημαρχείου ἀπόστασιν.

Ὁ δήμαρχος ἔφερε τὴν τρίχρουν ταινίαν αὐτοῦ, παρ' αὐτὸν δὲ ἴστατο ὁ γραμματεὺς του, ὅστις ἦτο ὁ διδάσκαλος τοῦ χωρίου. Ἀμφότεροι ἔσπευσαν εἰς προὔπαντησιν ἡμῶν, τοῦτο δὲ ὠφείλετο εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ πενθεροῦ μου.

Μᾶς εἰσήγαγον ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ γάμου, τετραγώνῳ δωματίῳ κειμένῳ ἐπὶ τοῦ ἰσογαίου ὀρόφου, φωτιζομένῳ δὲ διὰ τριῶν παραθύρων καὶ κεκοσμημένῳ ὑπὸ προτομῆς τοῦ αυτοκράτορος Ναπολέοντος τοῦ Γ'. Ἡ Μαρία καὶ ἐγὼ ἐστάθημεν ἐν τῇ α' τάξει. Παρ' ἡμῖν ἔλαβον τὰς καταλλήλους θέσεις οἱ μάρτυρες ἡμῶν, ὅπισθεν δὲ οἱ σύζυγοι Μαρτινῶ, ἡ γραία θεία καὶ ἡ νεαρὰ ἐξαδέλφη.

Ἀφοῦ ὁ γραμματεὺς ἀνέγνωσε τὰ ἀναγκαῖα ἔγγραφα περὶ τῆς νομιμότητος τῆς ἐνώσεώς μας, ὁ δήμαρχος ἀνέγνωσε τὸ περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν καθυκόντων τῶν συζύγων κεφάλαιον τοῦ κώδικος καὶ ἐστράφη πρὸς ἐμὲ λέγων:

— Ἰούλιε-Βαλεντίνε-Διονύσιε Γκρενὰ, δέχεσθε νὰ λάβητε ὡς σύζυγον τὴν Μαρίαν-Ἐδμαῖον-Λάουραν Μαρτι...

Τὶ παθὼν ὁ κ. δήμαρχος δὲν ἠδυνήθη νὰ προσφέρῃ τὴν τελευταίαν συλλαβὴν;

Διότι λέων... ἀκούετε καλά;... λέων παρόμοιος μὲ ἐκείνους τοὺς ὁποῖους συχνάκις ἀπαντᾷ τις ἐν Ἀφρικῇ, ἀληθὲς λέων, μὲ παχειαν χαιτήν, ἐρυθρόχρους, ἐπήδησεν εἰς τὴν αἴθουσαν δι' ἐνὸς τῶν παραθύρων, τὸ ὁποῖον εἶχε μείνει ἀνοικτόν. Ἡ Μαρία ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Προσπαθῶ νὰ προασπίσω αὐτὴν διὰ τοῦ σώματός μου. Οἱ λοιποὶ προσκεκλημένοι, ἦττον γενναῖοι καὶ κάλλιον ἐμπνευσθέντες ἐτράπησαν, εἰς φυγὴν, κατορθώσαντες νὰ ὑπεκφύγωσι τοὺς ὄνυχας καὶ τοὺς ὀδόντας τοῦ μεγαλοπρεποῦς θηρίου. Καὶ ἄλλοι μὲν ἀναλόγως τῆς θέσεως ἐν ἣ εὐρίσκοντο ἐξῆλθον διὰ τῆς θύρας, ἄλλοι δὲ ἐπήδησαν ἐκτὸς τοῦ παραθύρου.

ἦτο ἀπερίγραπτος· ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐμείναμεν μό-
κεινα, σιλίως τῶν ζῶων εὐρισκόμεθα εἰς ἀληθῆ σύγχι-
νος χώρου γυρῶν βραδέως πρὸς τὴν θύραν· ἐπὶ στιγμὴν ἐ-
μεγάλου γυρῶν βραδέως πρὸς τὴν θύραν· ἐπὶ στιγμὴν ἐ-
καὶ ἐπέμπασι· νὰ ὀρμήσῃ κατὰ τῶν δραπέτων, ἀλλ' ἐφεύσθη
πρὸς τὴν Ἰσπαθῆς πρῶτου οὐδοῦ τῆς θύρας, ὁ λέων ἐξαπλου-
τὴν αἰσίαν διείσθη ὁσ τοῦ ἐδάφους, καὶ μένει ἀκίνητος. Ἐὰν
θῆσιν τῶν ἀρκετὰ παρηγορητικῶν ἦτο ὅτι δὲν μᾶς
νῶν· τούτοις εἴμεθα αἰχμάλωτοί του, διότι ἐ-
νοῦσι· ὡς κέρβερος, ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ παράθυρον, ἐ-
δῆσεν, διότι ὁ ἐλάχιστος θόρυβος ἠδύνατο νὰ προδώσῃ τὴν
ἐν τῷ δωματίῳ παρουσίαν μας.

Δὲν εἶχομεν τὸν καιρὸν νὰ ἐξηγήσωμεν ἀλλήλοις τὴν ἀπρό-
πτον ἐπίσκεψιν τοῦ κατοικοῦ τούτου τῶν θερμῶν κλιμάτων, οὔτε
νὰ ἐκφράσωμεν παράπονα κατὰ τῆς δειλίας τῶν Μαρτινῶ. Ἐν
μόνον ἐσκεπτόμεθα, τίνι τρόπῳ θὰ ὑπεκφύγωμεν τὸν κίνδυνον,
ὃν διετρέχομεν. Μετὰ μικρὰν σκέψιν ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσω
κατ' ἐμαυτὸν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ σωθῶμεν καὶ οἱ δύο. Ἡ ζωὴ
τοῦ ἐνὸς ἐξήρτητο ἐκ τῆς θυσίας τοῦ ἑτέρου. Ἡκουσα νὰ λέγω-
σιν, ὅτι δέκα ἐξ ὀκτάδες νοποῦ κρέατος ἤρουν πρὸς ἡμερησίαν
τροφὴν τῶν σαρκοβόρων θηρίων. Ἐκαστος ὅθεν ἐξ ἡμῶν ἠδύνατο
νὰ προσενέγκῃ τὸ ποσὸν τοῦτο· ἀλλὰ τίς τῶν δύο ἔδει νὰ δώσῃ
τὸ σῶμά του ὡς τροφήν εἰς τὸ θηρίον;

Ἡ Μαρία ἢ ἐγώ;

Ἡμῖν βέβαιος ὅτι θὰ ἀνθημιλλώμεθα τίς τῶν δύο νὰ ἐπι-
δειξῇ γενναϊότητα καὶ ὅτι ἡ Μαρία θὰ κηρύσσῃ νὰ δράζηται τῆς
εὐκαιρίας, ὅπως ἀποδείξῃ τὸν πρὸς ἐμὲ διακαῆ ἔρωτά της.
Πλησιάζω λοιπὸν τὰ χεῖλη μου εἰς τὸ οὖς αὐτῆς ἐπιθύρισα τὰς
ἐπομένους λέξεις·

— Πρέπει τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο ἡμῶν νὰ καταβροχθίσῃ ὁ
λέων. Προσφέρομαι ἐγὼ ὡς λεία.

Αἴφνης τὸ ἐκ φόβου σύννον προσώπων τῆς ἐξήστραψεν ἐκ
χαρᾶς, καὶ μετὰ νύχταρσιν δι' ἀβρᾶς χειραψίας.

Ὁ ἐγωϊσμός της οὗτος, ὃν οὐδόλως ἀνέμενον, μετὰ ἐτάραξεν ὑ-
περβαλλόντως. «Ἡ Μαρία, ἐσκέφθη, δὲν μετὰ ἀγαπᾷ καὶ οὐδέ-
ποτε μετὰ ἠγάπησεν ὅσον ἐγώ, ἀφοῦ συγκατατίθεται μετὰ τὴν
προθυμίαν νὰ μετὰ ἴδη σπαρταττόμενον ὑπὸ τοῦς ὄνυχας καὶ τοῦς
ὀδόντας τοῦ θηρίου».

Ἐκεῖνη ἐμειδία.

— Ἐμελλον λοιπὸν νὰ νυμφευθῶ μετὰ τέρατος!

Ἄνευ τοῦ λέοντος, θὰ συνέδενον τὴν τύχην μου μετὰ τέρα-
τος, ὅπερ ἠδονὴν ἠσθάνετο ἐπὶ τῇ ιδέᾳ τοῦ θανάτου μου!

Ὅσον δὲ ἐκ θυμοῦ ἐστειλλον εἰς κόρακας τὸν ἐξαίρετον τοῦ-
τον λέοντα, πόσον τὸν εὐλογῶ τώρα. Ἡ πρὸς αὐτὸν εὐγνωμο-
σύνην μου δὲν εἶχεν ὄρια, προσεπάθουν δὲ νὰ ἐξεύρω τρόπον ὅπως
τῇ φανῶ εὐχάριστος. Ἐπειδὴ δὲ κατ' οὐδένα ἄλλον τρόπον ἠ-
δύναμην νὰ τελέσω τὸν πρὸς αὐτὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης μου,
ἐδραξάμην τῆς Μαρίας.

Ἐκεῖνη ἠννόησε τὸ κίνημά μου.

— Σὲ καθικετεύω, μοὶ ἔλεγε χαμηλῇ τῇ φωνῇ, μὴ μετὰ
ἀφήσῃς νὰ μετὰ φάγῃ ὁ λέων!

Καὶ οἱ ὠραῖοι ὀφθαλμοὶ της ἰκετευτικῶς διηυθύνοντο πρὸς
ἐμὲ, πλήρεις δακρύων.

Ἐγὼ ἐδίσταζον.

— Εἶσαι καλὸς, προσέθηκε, μετὰ ἀγαπᾷς καὶ θὰ μετὰ σώσῃς.

Ἡ ὑποκρίτρια! Ἐγὼ τῇ ἀπήντησα.

— Ὅχι, ἐμὰ μολθηρὸς. Δὲν σετὰ ἀγαπῶ, σὺ δὲ πρέπει νὰ
μετὰ σώσῃς!

— Πότε

— Τώρα ἀμέσως!

Τότε ἐκείνη, προσπαθούσα νὰ κερδίσῃ καιρὸν καὶ ἀναμέ-
νουσα ἀπολύτρωσιν ἐκ τῶν κητόν, μοὶ ἐζήτησε τὴν ἀδειαν νὰ μοὶ

ἐκμυστηρευθῇ σοβαρὸν παράπτωμα εἰς ὃ εἶχεν ὑποπέσει, καὶ ὅτι
ἠγάπα ἄλλον! Ὡ! τῆς ἀποκαλύψεως!

— Ἄχ! τί θὰ ἀπεγινόμεν ἄνευ τοῦ ὑπὸ τῆς θείας προ-
νοίας ἀποσταλέντος τούτου λέοντος!

Χάρις εἰς τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ παραπτώματός της, ἠδυνή-
θη νὰ ἐννοήσῃ διατί ἡ Μαρία τῶσον ὀλίγον ἐφρόντιζε περὶ
τῆς ζωῆς μου.

Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔμαθον ὅτι ἀγαπᾷ ἄλλον καὶ ὅτι μόνον μετ'
αὐτοῦ θὰ ἦτο εὐτυχής, δὲν εἶχον μὲν τὸ θάρρος νὰ ἐκτελέσω τὸ
σχέδιόν μου, ἀλλὰ δὲν ἠννόουν νὰ δεῖξω καὶ τὴν αὐταπαρηγίαν
ὥστε νὰ θυσιάσω ἐγώ. Ἐν τούτοις ὁ λέων ἦτο ἐπίφοβος· ἔδει
νὰ ὑπεκφύγω τῶν ὀνύχων του. Ἡρπασα αἴφνης καθέκλαν. Ἐκει-
νος δὲν ἐκινήθη ἐκ τῆς θέσεώς του, παρὰ τὸν θόρυβον τῆς καθέ-
κλας. Τὸν πλησιάζω· ἐξακολουθεῖ νὰ μένῃ ἀκίνητος. Ἀποτομῶ
νὰ τὸν λακτίσω, τὸ ὑπόδημά μου ἀπαντᾷ μάζαν ἀδρανῆ. Κύπτω,
ἐγείρω τὴν κεφαλὴν του· ἐπαναπίπτει βαρεῖα. Ἀναπνέει ἀ-
κόμη; Θέτω τὴν χεῖρα ὑπὸ τὸ στήθος του. Ἡ καρδιά του πάλλει.

ἦτο λιπόθυμον τὸ δυστυχὲς ζῶον.

Θέτω ὑπὸ τοῦς ράβωνάς του μικρὸν φιαλίδιον τὸ ὅποιον μοὶ
δίδει ἡ Μαρία. Ὁ λέων ἀνοίγει τὸν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν του.

Τῇ στιγμῇ ἐκεῖνη ἡ αἴθουσα ἐπληρώθη χωρικῶν ἐνόπλων·
ἔπισθεν αὐτῶν ἰδοὺ οἱ γονεῖς της, οἱ φίλοι μας, ὁ δήμαρχος, ὁ
γραμματεὺς του καὶ δύο ἄνθρωποι, κκκῶς ἐνδεδυμένοι, τοῦς ὁ-
ποίους δὲν ἐγνώριζον.

— Φονεύσατε τὸ ζῶον, ἀνακράζουσιν οἱ σύζυγοι Μαρτινῶ,
φονεύσατε αὐτὸ ἄνευ οἴκτου.

— Μὴ τὸ φονεύσατε, ἀναφωνοῦσιν οἱ δύο ξένοι, διότι θὰ
πληρώσῃτε κατόπιν τὴν ἀξίαν του.

Τῷ ὄντι δὲν ἦτο νόστιμον νὰ βλέπῃ τις ἀσθενῆ λέοντα περι-
ποιούμενον ὑπὸ νεανίου φρακοφοροῦντος καὶ νεανίδος λευχειμο-
νούσης καὶ φερούσης τὴν νυμφικὴν αὐτῆς ἐσθήτα;

Ἐνῷ δὲ ἡ Μαρία καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δὲν εὐρισκον τρόπον νὰ
ἐκφράσωσι τὴν χαρὰν των, ἐγὼ ἔμαθον ὅτι ὁ λέων, ὅστις διε-
τρέφετο ἔν τινι θηριοτροφείῳ, ἀνῆκεν εἰς τοὺς δύο ξένους καὶ
ὅτι εἶχε κητορθώσει νὰ δραπέτευσῃ. Ἡ δραπέτευσις τοῦ ζώου
τοσοῦτῳ μᾶλλον ἐδικαιολογεῖτο καθ' ὅσον οἱ κύριοι αὐτοῦ, ἐν οἰ-
κονομικαῖς δυσχεραῖαις ἀπὸ τινος καιροῦ εὐρισκόμενοι, μόλις ἔ-
διδον τὴν ἀναγκαίαν αὐτῷ τροφήν ὅπως μὴ ἀποθάνῃ ἐκ πείνης.
Ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ δημαρχεῖον εἶχε πάθει ἐκ συγκοπῆς.

— Ἀφοῦ ἔφυγεν ἀπὸ τὸ κλουβί του, μοὶ εἶπεν ὁ εἰς ἐκ τῶν
δύο ξένων, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δάσος καὶ διῆλθεν αὐτὸ ἀπὸ τῆς μιᾶς
ἄκρας μέχρι τῆς ἑτέρας χωρὶς νὰ εὐρῇ ὃν τι πρὸς καταβροχθί-
σιν. Διηυθύνθη τότε πρὸς τὸ χωρίον. Ἡ πρώτη οἰκία ἣ ὅποια
εὐρέθη πρὸ αὐτοῦ ἦτο τὸ δημαρχεῖον, ἔνθα εἰσῆλθεν ἐκ τοῦ πα-
ραθύρου. Αἴφνης δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ· αἱ δυνάμεις του εἶχον
ἐξαντληθῆ, διότι ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν δὲν εἶχε φάγῃ τίποτε.

Τῇ ὀδηγίᾳ μου, εἰς τὸν πειναλέον λέοντα ἔφερον μὲν προ-
βάτου, ὃν μόλις καὶ μετὰ βίας ἠδυνήθη τὸ ζῶον νὰ φάγῃ. Τότε
ἠδυνήθη νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῶν πελμάτων του, ὡς
κύων δὲ εὐπειθῆς παρηκολούθησε τοὺς δύο κυρίους του.

Διενήργησα ἔρᾶνους, ὡς φόρον εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν λυτρω-
τὴν μου, ἔκτοτε δὲ οὐδέποτε ὁ λέων ἐπεινάσεν.

Ἡ Μαρία ὑπανδρεύθη ἐκεῖνον τὸν ὅποιον ἠγάπα.

Ἐγὼ ἔκρινα καλὸν νὰ μὴ διακυνδινεύσω πλέον τὴν ζωὴν του,
ἦν ὡς ἐκ θαύματος ἔσωσα, καὶ ἐμείνα ἀγαμος.

Ο ΤΥΠΟΓΡΟΣ

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.